

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM

2020-2023

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Denisa Kurejová

**Inkluze žáků se speciálními vzdělávacími potřebami na
1. stupni ZŠ v Základní škole Fryčovická, Praha 9 - Letňany**

Praha 2023

Vedoucí bakalářské práce: PaedDr. Klugerová Jarmila, Ph.D

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR COMBINED STUDIES

2020-2023

BACHELOR THESIS

Denisa Kurejová

**Inclusion of pupils with special educational needs in the 1st
grade of elementary in Fryčovická elementary school,
Prague 9 - Letňany**

Prague 2023

The Bachelor Thesis Work Supervisor:

PaedDr. Klugerová Jarmila, Ph.D

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne

Denisa Kurejová

Poděkování

Děkuji PaedDr. Klugerové Jarmile, Ph.D za odborné vedení, cenné rady a trpělivost v průběhu zpracování mé bakalářské práce.

Anotace

Bakalářská práce se ve své teoretické části zaměřuje na problematiku integrace – inkluze žáků se speciálními vzdělávacími potřebami na běžné základní škole. Zabývá se charakteristikou vybraných druhů postižení, základními pojmy a legislativou. Dále se věnuje současnému systému vzdělávání žáků se SVP, pedagogovi, asistentovi pedagoga a rodině, ve které je dítě se zdravotním postižením. Výzkumná část se zaměřuje na vlastní výzkumné šetření vybraných integrovaných žáků v konkrétní základní škole běžného typu a následné interpretaci výsledků, závěru šetření a doporučení.

Klíčová slova

Asistent pedagoga, běžná základní škola, edukace, inkluze, integrace, pedagog, postižení, rodina, speciální vzdělávací potřeby.

Annotation

In its theoretical part, the bachelor thesis focuses on the issue of integration – inclusion of pupils with special educational needs at a regular primary school. It deals with the characteristics of selected types of disability, basic concepts and legislation. It also deals with the current system of education of pupils with SEN, teacher, teaching assistant and family in which there is a child with a disability. The research part focuses on the research survey of selected integrated pupils in a particular primary school of a common type and the subsequent interpretation of the results, the conclusion of the survey and recommendations.

Keywords

Disability, education, family, inclusion, integration, regular primary school, special educational needs, teacher, teaching assistant.

ÚVOD.....	9
TEORETICKÁ ČÁST.....	10
1 INTEGRACE – INKLUZE V ČESKÉ REPUBLICE	10
1.1 Pojem integrace a inkluze	11
1.2 Legislativní východiska pro integraci – inkluzi v běžné základní škole	12
1.3 Podmínky integrace žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.....	13
2 STRUČNÁ CHARAKTERISTIKA VYBRANÝCH DRUHŮ POSTIŽENÍ 17	
2.1 Smyslová postižení	18
2.1.1 Sluchové postižení	18
2.1.2 Zrakové postižení.....	20
2.2 Tělesné postižení.....	22
2.3 Mentální postižení.....	24
2.4 Specifické poruchy učení, chování	27
2.5 Narušená komunikační schopnost.....	29
3 SOUČASNÝ SYSTÉM VZDĚLÁVÁNÍ ŽÁKŮ SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI.....	31
3.1 Edukace v základní škole běžného typu	32
3.2 Učitel a jeho role ve školní integraci	32
3.3 Asistent pedagoga integrovaných žáků v základní škole.....	33
3.4 Rodina a dítě se zdravotním postižením	34
PRAKTICKÁ ČÁST	35
4 CÍL VÝZKUMNÉ ČÁSTI	35
4.1 Výzkumné otázky	35
4.2 Použité metody, techniky a postupy	36
4.3 Harmonogram postupu	36
4.4 Charakteristika místa šetření.....	36
4.5 Rozhovor.....	38
4.6 Pozorování	42
4.6.1 Pozorování – chlapec	42
4.6.2 Pozorování – dívka.....	44
4.7 Kazuistika vybraných integrovaných žáků	45

4.7.1	Kazuistika – chlapec	45
4.7.2	Kazuistika – dívka.....	49
4.8	Interpretace výsledků.....	52
4.9	Závěr šetření, formulace doporučení	60
	ZÁVĚR	63
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	64
	SEZNAM ZKRATEK	68
	SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ	69
	SEZNAM PŘÍLOH.....	70

ÚVOD

V této bakalářské práci se budeme věnovat integraci a inkluzi žáků se speciálními vzdělávacími potřebami do běžné základní školy. Integrace a inkluze je v současné době v naší zemi velmi diskutované téma, a to nejen mezi odborníky, ale i širokou veřejností, která má ve znalosti této problematiky různou úroveň. Často se při diskusích na toto téma lidé dostávají do konfliktu názoru. Předmětem diskusí bývá především, zda je inkluzivní vzdělávání správnou cestou do budoucna a zda má pro české školství nějaký přínos, či nikoliv. Jak se říká, kolik lidí, tolik názorů a nezáleží jakého tématu se to týká. Možná z tohoto důvodu se názory na integraci a inkluzi mísí. Jsou lidé, kteří jsou příznivci a integraci nebo inkluzi žáků se SVP vítají a považují ji za budoucnost školství. Někteří jsou na druhou stranu velcí odpůrci. Můžeme se dokonce setkat i s negativními názory. Některé názory může ovlivňovat především i neznalost problematiky, kdy se může jednat pouze o laické postoje. Prioritou a cílem by vždy mělo zůstat hlavně spokojené dítě, které se cítí dobře a v dospělosti se bude schopné úspěšně zapojit do společnosti a být jí i nějakým způsobem přínosné. Žáci se SVP byli vzdělávání ve speciálních či zvláštních školách a byli tak separováni mimo hlavní vzdělávací proud. To pro celkový rozvoj těchto žáků nemusí být vůbec vhodné a jejich následné začlenění do společnosti se pro ně může stát mnohem obtížnější. V integrovaném vzdělávání jsou žáci s těmito individuálními potřebami začleňováni do běžných základních škol a stávají se tak součástí majoritní společnosti. Jejich speciální potřeby nebo zvláštnosti jsou vnímány okolím jako přirozenost nebo jako individualita daného jedince. Musí být však důkladně odborníky promyšleno, zda je pro daného jedince snaha o integraci do běžné ZŠ správná volba a bude jemu i jeho okolí přínosem.

V teoretické části bakalářské práci se budeme zabývat základními pojmy, legislativními východisky, podmínkami integrace žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, stručnou charakteristikou vybraných druhů postižení a současným systémem vzdělávání žáků se SVP. Pro praktickou část bakalářské práce byla vybrána konkrétní základní škola, ZŠ Fryčovická Praha 9 – Letňany. Zde bude probíhat i kvalitativní výzkum, který bude proveden u dvou vybraných integrovaných žáků, jejich třídních učitelek a asistentek pedagoga. Hlavním cílem šetření je analyzovat a následně zhodnotit individuální integraci těchto konkrétních žáků ve vybrané běžné ZŠ.

TEORETICKÁ ČÁST

1 INTEGRACE – INKLUZE V ČESKÉ REPUBLICE

Integrace – inkluze a rovnost v edukačně výchovném procesu pro všechny žáky bez rozdílu se v České republice začala objevovat v průběhu 2. poloviny 90. let 20. století. Dříve Česká republika prosazovala vzdělávání segregovaného typu, kdy žáci se SVP byli vzděláváni pouze ve speciálních školách a setkávání těchto žáků s vrstevníky, kteří žádné obtíže nemají, bylo minimální. Až po roce 1989 se koncepce českého vzdělávacího systému začala přizpůsobovat požadavkům evropské společnosti. (Pipeková, 2010)

Tyto dva pojmy se začaly používat až po konání konference v roce 1994 v Salamance, kde se vlády 92 zemí a 25 mezinárodních organizací dohodly na akčních rámcových podmínkách vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami (Pipeková, J., 2010). V současné době nemají tyto dva pojmy jednotné definování a autoři je vnímají různě. Například, že integrace je zastaralejší výraz nebo podřazený pojem inkluzi. Laická veřejnost si také velmi často myslí, že se jedná o synonyma.

S pojmy integrace a inkluze se začaly objevovat také pojmy integrované a inkluzivní vzdělávání. Proto je důležité vědět, jaké jsou mezi těmito typy vzdělávání rozdíly. Pokud máme namysli integrované vzdělávání, tak se jedná o zapojení žáků s různými SVP do běžné ZŠ, za pomoci využití speciálních metod a přístupů. Žák se SVP může být integrován individuálně nebo skupinově. Inkluzivní vzdělávání si můžeme vyložit jako vzdělávání žáků se SVP v běžných školách bez ohledu na druh postižení, či psychické, sociální, kulturní nebo jazykové podmínky. U inkluzivního vzdělávání převažuje uzpůsobení školy, aby vyhovovala všem bez rozdílu. A nemuselo být využíváno speciálních přístupů nebo postupů, aby bylo možné žáka zapojit do výukového procesu dané školy. Na běžných základních školách v současné době stále převažuje integrované vzdělávání. Inkluzivní vzdělávání je pro některé školy velmi náročné na organizaci a nejsou schopné zajistit takové podmínky, aby mohlo být inkluzivní vzdělávání, i přes snahu, naplněno. (Slowík, 2022) V další kapitole se budeme věnovat pojům integrace, inkluze a rozdílům mezi nimi, které budou zaznamenány v tabulce pro lepší srovnání.

1.1 Pojem integrace a inkluze

Integrace jako termín původně pochází z latinského integer. Po překladu to znamená úplný, celý nebo nenarušený. V podstatě bychom mohli říct, že integrace znamená začleňování osob s různými typy znevýhodnění do intaktní běžné společnosti. Pro oblast školství si tento pojem vysvětlujeme, jako snahu vzdělávat žáky se speciálními vzdělávacími potřebami společně s žáky intaktními, tedy bez znevýhodnění. Při procesu integrace je využíváno speciálních metod, pomůcek a péče. Žák se SVP se začleňuje tím, že se přizpůsobuje okolnímu prostředí. Integraci v základních školách běžného typu rozdělujeme do několika organizačních forem, ve kterých je integrace naplňována. Jedná se o integraci individuální a skupinovou. Nebo dále podle toho, v jaké míře se setkávají žáci se SVP s intaktními žáky. (Bartoňová, Vítková 2007)

Tabulka 1: Rozdíly mezi integrací a inkluzí dle Anderlíka

INTEGRACE	INKLUZE
Cílí na jedince s odlišností tedy se SVP.	Všichni jedinci jsou rozdílní, a to je přirozené. Cílí na všechny bez rozdílu.
Kolektiv rozděluje dle potřeb a schopností.	Kolektiv bere jako celek bez ohledu na SVP.
Snaží se začlenit jedince se SVP.	Bere SVP jako přirozenost v kolektivu, je jeho součástí.
Dělí do skupin dle schopností.	Hledá cesty, jak zapojit všechny do činností.
Hledá způsoby pro začlenění žáka do kolektivu.	Předpokládá, že všichni se společně podílejí na utváření kolektivu.
Asistent pedagoga se věnuje žákovi se SVP.	Asistent pedagoga se věnuje všem v kolektivu dle potřeby.
Žáci jsou přijati, integrováni v malém počtu nebo jednotlivě.	Žáci se rozdělují dle spádovosti.

Zdroj: Anderlík, 2014 (vlastní formulace)

1.2 Legislativní východiska pro integraci – inkluzi v běžné základní škole

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy řídí základní školy v České republice a zřizovateli jsou, od roku 1990, obce nebo městské části. Základním dokumentem, který zaručuje právo na vzdělání každému občanovi České republiky je Listina základních práv a svobod. Byla schválena 16. prosince 1992 a je nedílnou součástí Ústavního zákona (Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod.) Tento zákon uvádí, že školní docházka je povinná a každý občan České republiky má na ni právo bezúplatně, zejména na základní škole. Dle svých schopností také na učilišti, střední nebo vysoké škole. Vzdělávání obecně v České republice upravuje školský zákon, *zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, ze dne 24. září 2004*. Tento zákon nabyt účinnosti 1. ledna 2005 a navazují na něj pozdější vyhlášky. 561/2004 Sb. Školský zákon. Zákony pro lidi - Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění [online]. Copyright © AION CS, s.r.o. 2010 [cit. 21.12.2022]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561>

„Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění účinném od 1. 1. 2021

Vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, ve znění účinném od 1. 1. 2021“ Vyhlášky ke školskému zákonu, MŠMT ČR. MŠMT ČR [online]. Copyright ©2013 [cit. 27.08.2022]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/dokumenty/vyhlasaky-ke-skolskemu-zakonu>

Vzděláváním žáků se SVP se věnuje § 16 školského zákona. V tomto paragrafu je definováno, kdo je žákem se SVP, dále je zde výčet podpůrných opatření, jejich členění do pěti stupňů dle SVP žáka, poradenství a revize.

1.3 Podmínky integrace žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

Vzdělávání žáků se sluchovým postižením a těžkým sluchovým postižením probíhá primárně na základních školách pro sluchově postižené (Školský zákon 561/2004 Sb., Vyhláška č. 27/2016 Sb. o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných). Na běžné základní škole může být vzdělávání realizováno pouze za předpokladu, že konkrétní škola dokáže vytvořit vhodné podmínky, které odpovídají stupni, druhu a míře postižení daného žáka. Jako u intaktních žáků je před nástupem do základního vzdělávání, zjišťována míra školní zralosti dítěte. Sluchové postižení rozdělujeme podle závažnosti a podle doby vzniku. Závažnost dělíme na nedoslýchavost a hluchotu. Doba vzniku se rozděluje na prelingvální a postlingvální. Žáci s lehčím sluchovým postižením mohou být zařazeni do běžné ZŠ, kdy za pomoci výkonných sluchadel a PO jsou schopni naplňovat veškeré požadavky RVP ZV. Pokud se jedná o žáka s těžkou sluchovou vadou, tak je vhodné dítě umístit do třídy se speciální péčí. Pokud škola běžného typu takovou třídu není schopna zajistit, tak je žádoucí umístit jedince do ZŠ pro sluchově postižené, kde jsou vytvářeny vhodné podmínky pro plnění potřeb těchto žáků. Mezi hlavní podmínky vzdělávání žáků se sluchovým postižením patří právo na výběr vzdělávacího jazyka, znalost problematiky a využívání speciálních metod pedagogického sboru, individuální přístup, nižší počet žáků ve třídě, logopedická intervence, technické a materiální vybavení učeben (kompenzační, didaktické a speciální pomůcky, učebnice, programy atd.). (Horáková, 2012)

Dítě se zrakovou vadou se lehce dostává do sociální izolace. Je důležité, aby s ním bylo vhodně, důsledně a systematicky pracováno od nejranějšího věku. Žáci se zrakovým postižením se vzdělávají vždy dle vypracovaného IVP, který koresponduje s RVP ZV. Zásadní faktory, podle kterých se žák se zrakovým postižením zařazuje do běžné základní školy nebo speciální školy je prognóza, míra a druh zrakového postižení. Dále také mentální úroveň daného jedince, školní zralost, osobnostní rysy, umístění a vybavení vybrané školy, a v neposlední řadě také vyrovnání se dítěte se zrakovou vadou. Žáci s lehčí zrakovou vadou mohou být schopni zvládnout veškeré nároky běžného základního vzdělávání, a to za předpokladu, že mají k dispozici optické pomůcky dle jejich SVP a, pokud je to nutné, mají možnost učivo rozdělit do 10 ročníků. Pro tyto děti je integrace vhodná z důvodu přirozených vlivů zdravých vrstevníků. Tito žáci se

pak lépe stávají součástí běžné společnosti. Žáci s těžkou zrakovou vadou, a také nevidomí se ve většině případů vzdělávají v základních školách pro zrakově postižené. Důvodem bývá převážně to, že v běžných ZŠ nejsou vhodné podmínky a bylo by obtížné naplňovat SVP žáka. (Kochová, 2015)

Podmínky vzdělávání žáků s tělesným postižením jsou různé a vždy závisí na tělesných a psychických potřebách těchto žáků. V dětském věku se nejčastěji setkáváme s dětskou mozkovou obrnou. Dnes již nazývanou pouze mozkovou obrnou. Toto postižení omezuje dítě na hybnosti, ale působí také na jeho psychickou stránku. Je žádoucí, aby byly v edukačně-výchovném procesu respektovány potíže s pohybem, koordinací, sebeobsluhou, problémy s komunikací nebo socializací. Dále, aby byl brán ohled na další individuální potřeby žáka. Podmínky pro vzdělávání těchto žáků jsou stanoveny v rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání (RVP ZV). Žáci s tělesným postižením mohou být vzdělávání v ZŠ pro tělesně postižené, v ZŠ při zdravotnických zařízeních nebo mohou být integrováni do běžné ZŠ. Mezi podmínky uvedené v RVP ZV u žáků s tělesným postižením můžeme uvést například: bezbariérový vstup do školy, technické vybavení školy (schodolez), didaktické pomůcky (SPC by mělo do IVP doporučit vhodné did. pomůcky, dle potřeb žáka), různé pomůcky pro psaní a kreslení (speciální pero, trojhranný program, protiskluzové podložky), pomůcky pro rozvíjení jemné motoriky (kostky, hračky, míčky), místo pro relaxaci, kompenzační pomůcky (berle, chodítko, přenosná rampa atd.). (Bartoňová, Vítková 2007)

Žáci s mentálním postižením se mohou vzdělávat za určitých podmínek také na běžných základních školách, ale ve většině případů se jejich vzdělávání realizuje v základních školách speciálních. V běžné ZŠ je možné vzdělávat žáka pouze s mentálním postižením lehké formy, tedy lehkou mentální retardací. Kdy je žák, za pomoci speciálně pedagogické podpory, schopen zvládnout obsah RVP ZV. Žáci, kteří nemohou být integrováni do běžné ZŠ se vzdělávají ve školách praktických a speciálních. Týká se to tedy žáků se středně těžkou mentální retardací, těžkou mentální retardací a hlubokou MR. U středně těžké a hluboké MR je výchovně vzdělávací proces spíše rehabilitačního rázu. Podmínky, které je potřeba dodržovat při procesu vzdělávání těchto žáků je především kvalifikovaný pedagog, který upravuje formu výuky dle potřeb žáka, využívá speciálních postupů, metod, forem, pomůcek či učebnic. Samozřejmostí je

snížení počtu žáků ve třídě, úprava prostředí třídy, místo k odpočinku nebo zapojení relaxačních činností. Vše je třeba posuzovat individuálně dle aktuálních potřeb žáka. (Pipeková, 2010) „*Žáci s mentálním postižením, pohybujícím se v horním pásmu postižení (lehké mentální postižení), ... budou stejně jako žáci z hraničního pásma schopni osvojit si základní vědomosti, dovednosti, návyky a společenská pravidla*“.
(Zezulková, 2013, s. 27)

Žáci se specifickými poruchami učení se vzdělávají ve většině případů v běžných základních školách a jsou integrováni do běžné třídy. Integrace těchto žáků bývá bezproblémová a integrace se doporučuje. Je vhodná pro komplexní rozvoj dítěte, které má pouze určité omezení v různých směrech. Některé základní školy mají vytvořené speciální třídy pro žáky se SPU. Obsah vzdělávání nebývá nijak odlišný od vrstevníků těchto žáků. Vzdělávání probíhá za pomoci speciálně pedagogické podpory, která je upravována podle druhu, stupně poruchy učení a individuálním potřebám jedince. Mezi podmínky, které se mají dodržovat při vzdělávání těchto žáků, řadíme především individuální přístup pedagogů, kteří přicházejí s tímto žákem do kontaktu. Ti jsou seznámeni s individuálními potřebami jedince, plně respektují žáka a dodržují doporučená podpůrná opatření. Doporučuje se časté opakování učiva, větší časová dotace na práci nebo přizpůsobení tempa. Pedagog využívá speciální metody a postupy k nápravám SPU. Žákům se SPU by měla být nabídnuta intervence v problémových oblastech. Výstupy a hodnocení žáka bývá upravováno. Žákovi prospívá menší kolektiv dětí, větší prostor k relaxaci, pravidelný režim nebo sjednocení přístupu při vzdělávání rodiči i pedagogy. (Pipeková, 2010)

Vzdělávání žáků s poruchami chování závisí na míře postižení, ale také na úrovni rozumových schopností. U těchto žáků se mohou vyskytovat, jako sekundární jev, poruchy učení. Žáci, kteří mají poruchu chování se vzdělávají často v běžných základních školách. Pokud je porucha chování až protispoločenského rázu nebo jejich rozumová schopnost je snižena ve větší míře, tak jsou tito žáci vzděláváni ve speciálních základních školách. Žáci se SPUCH bývají často impulzivní, nepozorní, hyperaktivní, a přesto rychle unavitelní. Mezi podmínky pro vzdělávání zahrnujeme například možnost relaxace, místo, kde se mohou uklidnit a odpočinout si. Potřebují také místo, kde vybijí svou přebytečnou energii a odreagují se alespoň na několik minut o přestávce (stolní tenis,

stolní fotbal, basketbalový koš, různé pohybové hry, míče atd). Při hodinách se doporučuje střídat činnosti, zapojovat pohybové aktivity nebo zaměstnat dítě činnostmi, při kterých může mít pocit užitečnosti (mazání tabule, rozdávání sešitů atd.). Pedagog by měl být obeznámen s rodinným prostředím žáka, spolupracovat s rodiči a společně s nimi komplexně a jednotně působit efektivně na dítě při výchovně vzdělávacím procesu.

Žáci, kteří mají narušenou komunikační schopnost se mohou vzdělávat i v běžných základních školách, protože jsou ve většině případů schopni zvládnout učivo požadované RVP ZV. Některé běžné ZŠ mají přímo zřízené logopedické třídy, které cílí na žáky s NKS. Samozřejmostí je vzdělávání ve speciálních základních školách logopedických, kde je program školy rozšířen o zvýšenou logopedickou péči. (Pipeková, 2010) Podmínka, která má být dodržována při vzdělávání těchto žáků, je individuální přístup s logopedickou intervencí a zvýšenou péčí, která se prolíná veškerými vyučovacími předměty, se kterými se žák setkává. Při potřebě by měl mít možnost vzdělávat se podle IVP, ve kterém mohou být upraveny výstupy z učení. Samozřejmostí je, jako u ostatních SVP informovanost všech pedagogů, snížený počet žáků ve třídě, vhodné klima třídy, úzká spolupráce se zákonnými zástupci, SPC a odbornými lékaři. (Pipeková J., 2010)

2 STRUČNÁ CHARAKTERISTIKA VYBRANÝCH DRUHŮ POSTIŽENÍ

Všichni žáci mají právo na vzdělání bez jakýkoliv rozdílu, a to samozřejmě i žáci se speciálními vzdělávacími potřebami. U žáků se SVP jsou pozměněné podmínky pro realizování vzdělávání. Formy, metody a obsah vzdělávání bývá upraven dle jejich individuálních potřeb a možností. Za žáka, které má speciální vzdělávací potřeby a nelze ho vzdělávat běžným způsobem, jako žáky intaktní, považujeme žáky se zdravotním postižením, zdravotním znevýhodněním a sociálním znevýhodněním. Zdravotní postižení dělíme na: tělesné postižení, mentální postižení, smyslové, které dělíme na zrakové a sluchové, autismus, narušenou komunikační schopnost, souběžné postižení s více vadami, specifické poruchy učení nebo chování a žáky mimořádně nadané. (Bartoňová, Vítková 2007) Žák se speciálními vzdělávacími potřebami podle § 16 školského zákona: *Dítětem, žákem a studentem se speciálními vzdělávacími potřebami se rozumí osoba, která k naplnění svých vzdělávacích možností nebo k uplatnění nebo užívání svých práv na rovnoprávném základě s ostatními potřebuje poskytnutí podpůrných opatření. Podpůrnými opatřeními se rozumí nezbytné úpravy ve vzdělávání a školských službách odpovídající zdravotnímu stavu, kulturnímu prostředí nebo jiným životním podmínkám dítěte, žáka nebo studenta. Děti, žáci a studenti se speciálními vzdělávacími potřebami mají právo na bezplatné poskytování podpůrných opatření školou a školským zařízením.* Školský zákon ve znění účinném ode dne 1. 2. 2022, MŠMT ČR. MŠMT ČR [online]. Copyright ©2013 [cit. 27.08.2022]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/dokumenty/skolsky-zakon-ve-zneni-ucinnem-ode-dne-1-2-2022>

V teoretické části této bakalářské práce se budeme věnovat pouze vybraným druhům postižení a jejich charakteristice. Důvodem je přítomnost na vybrané běžné ZŠ Fryčovická. Z tohoto důvodu některé druhy postižení budou vynechány. V praktické části bakalářské práce se budeme zaměřovat na dva vybrané integrované žáky, konkrétně chlapce s ADHD, opoziční porucha vzdoru a dívku s DMO (zdůvodnění uvádění tohoto názvu je v kapitole tělesné postižení).

2.1 Smyslová postižení

Člověk je od svého narození vybavený pěti základními smysly, kterými jsou chuť, hmat, čich, zrak a sluch. Tyto dva poslední smysly jsou pro život člověka z pohledu důležitosti považovány za ty, které jsou nejvíce nezbytné k životu. Pokud jsou tyto dva smysly narušeny, tak je ohrožena kvalita života jedince v mnoha ohledech. Mezi ně můžeme zařadit komunikaci, orientaci v prostoru, běžné činnosti, socializace, vzdělávání ad. Jedinec se smyslovým postižením má tedy určité SVP, a je potřeba různých PO k jeho zařazení do běžného života. U dětí s poruchou sluchu nebo zraku není nejdůležitější stanovit jasnou diagnózu. Mnohem důležitější je to, jak dítě dokáže používat kompenzační pomůcky (sluchadlo, kochleární implantát, brýle ad.), díky kterým dokáže lépe vnímat, učit se používat mluvenou řeč nebo číst. Pro maximální rozvoj těchto žáků je velmi důležitý vliv jejich intaktních vrstevníků. Proto je vhodné, aby tyto žáci byli, pokud to je jen možné integrováni do běžných základních škol. Jen tam se totiž naučí být součástí běžné společnosti. (Jungwirthová, 2015)

2.1.1 Sluchové postižení

„Jako neslyšící člověk jsem přesvědčen, že nejučinnější ‚léčbou‘ hluchoty není ani medicína, a nejsou to ani mechanická nebo elektronická zařízení či chirurgický zákrok, ale porozumění. A přitom paradoxně, porozumění je zadarmo. Ovšem dříve než můžeme rozvíjet porozumění, musíme vytvořit povědomí.“ (Jack. R. Gannon in Horáková, 2012, s. 7)

Jedincům se sluchovým postižením, jejich vzděláváním, výchovou, komplexním rozvojem v co nejvíce možné míře a socializaci se věnuje speciálně pedagogická disciplína surdopedie. Název je odvozený z latinského *surdus*, tedy hluchý a řeckého slova *paidea*, tedy výchova. Právě pro komplexní rozvoj osob se sluchovým postižením je třeba, aby práce surdopedů byla mezioborovou záležitostí. Aby spolupracovali s logopedy, ftalmopedy, somatopedy, psychology, pediatry, ORL a dalšími odborníky. (Horáková, 2012)

Za jedince se sluchovým postižením považujeme lidi, kteří zcela nebo v určité míře ztratili schopnost vnímat zvuky a verbální komunikaci. Klasifikace sluchového postižení vychází primárně z období vzniku. Rozdělujeme je na prelingvální, kdy narušení schopností vzniklo před ukončeným vývojem mluvené řeči a jazyka. V průměru se jedná o 6. rok dítěte. Narušení schopností v době postlingvální je považováno období po ukončení tohoto základního vývoje, tedy až po fixaci řeči. Dále vychází ze stupně, míry sluchové ztráty. (Horáková, 2012)

Tabulka 2: Škála stupně sluchových poruch dle WHO

Velikost ztráty sluchu dle WHO	Název kategorie ztráty sluchu	Název kategorie dle Vyhl. MPSV č. 284/1995 Sb,
0-25 dB	normální sluch	
26-40 dB	lehká nedoslýchavost	lehká nedoslýchavost (již od 20 dB)
41-55 dB	střední nedoslýchavost	středně těžká nedoslýchavost
56-70 dB	středně těžké poškození sluchu	těžká nedoslýchavost
71-90 dB	těžké poškození sluchu	praktická hluchota
více než 90 dB, ale body v audiogramu i nad 1 kHz	velmi závažné poškození sluchu	úplná hluchota
v audiogramu nejsou žádné body nad 1 kHz	neslyšící	úplná hluchota

Zdroj: Hrubý in Pipeková 2010, s. 133

Další dělení můžeme určit dle místa vzniku (lokalizace) sluchové poruchy. Na periferní nedoslýchavost (hluchotu) a centrální nedoslýchavost (hluchotu).

Periferní hluchota se dále dělí na:

- Převodní poruchu – Sluchové buňky jsou zachovány, ale nachází se zde nějaká překážka, která brání proniknutí zvuku např. zvětšená nosní mandle.
- Percepční poruchu – Znamená to, že jsou sluchové buňky, nervy nebo vnitřní ucho narušené.
- Smíšenou poruchu – Zde se kombinují v různých mírách poruchy převodní a percepční.

Centrální nedoslýchavost znamená, že mozek abnormálně zpracovává příchozí zvukové signály z důvodu komplikovaných defektů. (Pipeková, 2010)

2.1.2 Zrakové postižení

Jedincům, kteří trpí zrakovým postižením se věnuje speciálně pedagogický obor oftalmopedie. „*Název oftalmopedie je tvořen z řeckého slova ophtalmos – oko, paidea – výchova. Cílem je maximální rozvoj osobnosti jedince se zrakovým postižením, což znamená nejen dosažení nejvyššího stupně socializace, včetně zajištění adekvátních podmínek pro edukaci, ale i přípravu na povolání, následné pracovní zařazení a plnohodnotné společenské uplatnění.* (Ludvíková in Röderová, Květoňová, Nováková, 2007, s. 10)

Zrakové vady můžeme jednoduše rozdělit na vrozené, dědičné a získané v průběhu života jedince. Přibližně 2 % vrozených vad je zjištěno již při narození jedince. Další 0,5 % je odhaleno až v průběhu života. (Oláh in Röderová, Květoňová, Nováková, 2007) Čím dříve je oko embrya ve svém vývoji patologicky zasáhnuto, tím závažnější porucha oka bývá. Příčiny vrozených vad dělíme na dvě skupiny, exogenní vlivy a endogenní příčiny. Příčiny exogenní bývají mechanické poškození, chemické (léky, drogy) či nedostatečná výživa plodu od matky. (Röderová, Květoňová, Nováková, 2007)

Exogenní příčiny mohou způsobit nejčastěji anoftalmus (bulbus zcela chybí), mikroftalmus (vznik malého oka a očnice), šedý zákal (zakalení čiré oční čočky) nebo retinopatie nedonošených (onemocnění sítnice, poškození cév). Příčiny endogenní, tedy dědičné zastupují až 20 % všech vrozených vad. Mezi tyto vady řadíme nejčastěji těžkou krátkozrakost, astigmatismus (rozostřené vidění), retinoblastom (zhoubný nádor sítnice), vrozený glaukom (zelený zákal – nápadně velké oči dítěte) a další. Zrakové vady | Společnost pro ranou péči, z. s.. Společnost pro ranou péči, z. s. [online]. Copyright © [cit. 25.11.2022]. Dostupné z: <https://www.ranapece.cz/zrakove-vady/>

Mezi vady získané řadíme převážně vady způsobené nějakým úrazem, kdy je narušeno obvykle jedno oko. Dále sem patří různá onemocnění, jako třeba diabetes, tuberkulóza, roztroušená skleróza, nebo revmatická onemocnění.

Výčet dětských očních zrakových vad:

- Poruchy binokulárního vidění – šilhavost (strabismus) a tupozrakost (amblyopie)
- Refrakční vady – krátkozrakost, dalekozrakost a astigmatismus
- Retinopatie nedonošených (ROP)
- Sítnicová degenerace – pigmentová degenerace sítnice, juvenilní makulární degenerace
- Atrofie zrakového nervu
- Vrozený šedý zákal
- Vrozený zelený zákal
- Anoftalmus a mikroftalmus
- Retinoblastom
- Albinismus
- Kortikální postižení zraku

(Röderová, Květoňová, Nováková, 2007)

2.2 Tělesné postižení

Lidem s tělesným postižením, jejich ranou péčí, výchovou, vzděláváním, integrací, pracovním uplatněním a komplexním rozvíjením v jejich co největší možné míře, se zabývá speciálně pedagogická věda somatopedie. Somatopedie se věnuje také lidem se zdravotním oslabením nebo dlouhodobě nemocným. Název vychází z řeckého slova soma, v překladu tělo a paidea, výchova. Tělesné postižení znamená určité omezení hybnosti. Omezení hybnosti způsobuje problémy v úkonech pro intaktního člověka zcela běžných. Řadíme zde sebeobsluhu (oblékání, hygiena, toaleta, péče o sebe), běžné domácí práce (úklid, vaření, praní, stolování) a přemísťování se (chůze, pohyb v MHD, obsluha automobilu). Obtíže pak nastávají v socializaci, začleňování se do společnosti a ve výkonu různých povolání. Ovlivňuje tedy jedince v celé jeho osobnosti.

Tato kapitola bude zaměřena pouze na tělesné postižení, konkrétně DMO, a to z důvodu propojení s praktickou částí bakalářské práce. Z tohoto důvodu je toto téma také více rozvedené než jiné kapitoly v teoretické části práce. Přestože se v současné době používá zkratka MO – mozková obrna, v uvedené literatuře je uveden název DMO – dětská mozková obrna, proto je v práci uváděna stará verze zkratky.

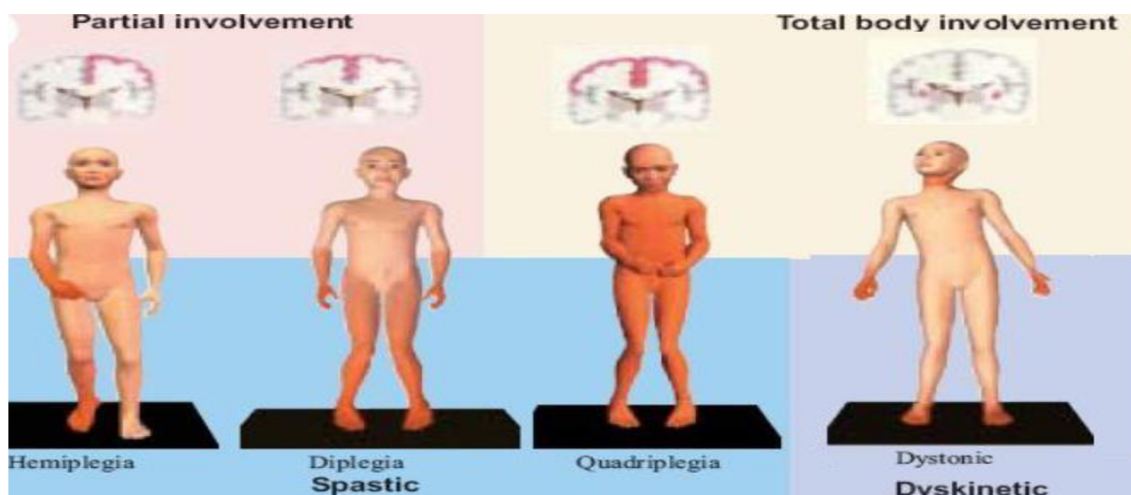
Tělesné postižení podle etiologického hlediska je vrozené nebo může být způsobeno nemocí či úrazem. (Zikl, 2011) Jedná se o postižení pohybového aparátu, kdy je absence končetiny nebo se jedná o neurologické onemocnění. Nejčastěji se v dětském věku vyskytuje dětská mozková obrna (DMO), která má jako symptom právě omezení hybnosti. DMO je vrozené onemocnění a většinou se k ní pojí i další vady, jako je epilepsie, oční a sluchové vady, poruchy řeči (dysartrie) ale i mentální postižení v přibližně 30 až 50 % případů. DMO dělíme podle charakteru klinického obrazu na základní tři formy: spastickou, dyskineticko-dystonickou a mozečkovou (Komárek, Zumrová in Zikl, 2011)

Spastická DMO se vyskytuje až v 70 % případů. Může se projevovat jako diparéza, kdy je narušena hybnost dolních končetin. Dále jako hemiparéza. Zde je narušená hybnost jedné poloviny těla (ruka i noha). Ruka bývá narušena ve větší míře. A posledním typem je kvadruparéza, kdy jsou narušeny všechny končetiny jedince. Pohyb končetin je narušený v různých mírách. U kvadruplegiků bývají narušené i svaly v obličejové části, jazyka i úst, také je u nich pravděpodobnější výskyt mentálního postižení.

Forma DMO dyskineticko-dystonická se vyskytuje pouze u 20 % případů. U jedinců s touto formou může být myšleno, že mají přidružené mentální postižení, což není pravdivé. Tato forma se projevuje nekontrolovatelnými záškuby v oblasti obličeje ale i jiných svalových skupin. Bývají narušené svaly mluvidel a v důsledku toho bývá narušena komunikační schopnost jedince. Objevují se zpomalené a kroutivé pohyby. (Vágnerová in Zikl, 2011)

Mozečková forma DMO se vyskytuje jen vzácně, a to jen 5–10 % jedinců. Tato forma se projevuje opožděným lokomočním vývojem a hypotonií. (Komárek, Zumrová in Zikl, 2011)

Obrázek 1: Spastická a dyskinetická porucha DMO

Zdroj: Cerebral palsy Dr.Nebal waill. 2 Definition (historical) Non progressive disorder of motion and /or posture secondary to an insult in the developing brain. - ppt download. SlidePlayer - Upload and Share your PowerPoint presentations, online, cit. 2022-11-26

Etiologie DMO se dělí podle toho, v kterém období došlo k narušení mozku plodu nebo již narozeného dítěte. V prenatalním období bývá činitelem nejčastěji onemocnění matky. Patří sem různé infekce, jako je například toxoplazmóza. Závažné může být také krvácení během těhotenství, protože může nastat, že je plod nedostatečně okysličován. Dalším faktorem může být nedonošenost nebo naopak přenášení plodu. Dále sem řadíme preeklampsii, užívání drog, narkotik, nedostatečná výživa matky nebo také mechanické úrazy v oblasti břicha. (Kolář, 2020)

Do faktorů perinatálních řadíme především komplikované či překotné porody, kdy může docházet z různých důvodů k poškození CNS. Postnatální faktory jsou především různá onemocnění dítěte v období novorozeneckém či batolecím. Jsou to infekce a záněty, černý kašel a také i úrazy. Faktorů, které jsou příčinou vzniku DMO je často více a jsou různého typu. (Kolář, 2020)

2.3 Mentální postižení

V odborné literatuře i v současné době, můžeme dohledat různých definic týkající se problematiky mentální retardace. Vysvětlujeme si to tím, že různí autoři (odborníci) mají odlišný pohled na tuto problematiku, a proto si ji definují odlišným způsobem. Setkáváme se nejčastěji s pojmy mentální postižení nebo mentální retardace. Mentální retardace je přeložena z latinského mens-mysl, rozum, retardio-zaostávat, zdržet, opožďovat se. Celosvětovým ustáleným používáním termínu došlo v roce 1959 podle návrhu Světové zdravotnické organizace (WHO). Speciálně pedagogická věda, která se věnuje problematice mentálního postižení, se nazývá psychopedie (výchova duše). (Valenta, 2018)

Valenta mentální retardaci definoval více komplexně. Nezaměřuje se pouze na intelekt, ale zdůrazňuje, že je třeba zhodnotit i další aspekty jedince.: „*Vývojovou duševní poruchu se sníženou inteligencí demonstrující se především snížením kognitivních (tj. poznávacích), řečových, pohybových a sociálních schopností s prenatalní, perinatální a postnatální etiologií.*“ (Valenta, 2018, s. 34)

Faktorů a příčin vzniku mentálního postižení je mnoho a bývají různé. Často je tedy obtížné naleznout jednoznačná kritéria pro klasifikaci mentálního postižení. Dosud nelze zcela stanovit jednotná kritéria, která by posuzovala mentální úroveň a nastavovala jasnou hranici, která by oddělovala jednotlivé klasifikační stupně. Mezi tu nejpoužívanější patří jednoznačně mezinárodní klasifikace dle Světové zdravotnické organizace (WHO), kdy je, od roku 1992, vedeno 10 revizí Mezinárodní klasifikace nemocí. (Valenta, 2018)

Tabulka 3: Klasifikace jednotlivých stupňů mentální retardace dle MKN-10. revize

Kódová čísla	Slovní označení	Pásmo IQ	Mentální věk
F 70	Lehká mentální retardace	50–69	9-12 let
F 71	Středně těžká mentální retardace	35–49	6-9 let
F 72	Těžká mentální retardace	20–34	3-6 let
F 73	Hluboká mentální retardace	19–0	pod 3 roky
F 78	Jiná mentální retardace		
F 79	Nespecifikovaná mentální retardace		

Zdroj: 10. revize Mezinárodní klasifikace nemocí, online, cit. 2022-11-28 (tvorba vlastní)

Tabulka 4: Znak určující rozsah přidružených poruch chování

Rozsah přidružených poruch chování	
0	Žádné nebo minimální poruchy chování
1	Výrazné poruchy chování vyžadující intervenci
8	Jiné poruchy chování
9	Bez zmínky poruchách chování

Zdroj: 10. revize Mezinárodní klasifikace nemocí, online, cit. 2022-11-28 (tvorba vlastní)

U lehké mentální retardace se do 3 let dítěte objevuje jen lehké opožďení psychomotorického vývoje. Po nástupu do ZŠ se opožďení více prohlubuje. Jedinci s LMR se obvykle vyučí v praktických oborech, kde vykonávají jednoduchou manuální práci. Jsou schopni vést samostatný život a udržují sociální vztahy bez větších obtíží. LMR je zastoupena až v 80 % případů MR. Děti s lehkou mentální retardací bývají často citově nevyspělé a mají nižší úroveň sebekontroly. Objevuje se dyslálie a problémy s artikulací. Slovní zásoba je omezena. Problémové je také vyjadřování potřeb, trpí poruchami percepce, poruchami pozornosti, učení a paměti. (Zezulková, 2013)

U jedinců se středně těžkou mentální retardací je rozvoj myšlenkových, motorických schopností i řeči výrazně opožďen a narušen. V jaké míře a v jakých oblastech bývá velmi individuální. Schopnost učení je dosti snižena a nácvik jakýchkoliv dovedností trvá delší dobu. Paměť je pouze mechanická a má malou kapacitu. Projevuje se neschopnost předvídat důsledky svého chování a činů. Při komunikaci je používána jednoduchá slovní zásoba. Edukace je zaměřena převážně na sebeobsluhu, získání hygienických návyků, společenské chování, základní poznatky a komplexní osamostatnění. I v dospělosti jedinci se STMR potřebují určitý stupeň podpory okolí. Pracují většinou v chráněných dílnách nebo vykonávají pouze jednoduché manuální práce. (Valenta, 2018)

Lidé s těžkou mentální retardací jsou odkázáni na pomoc a péči druhých po celý svůj život. TMR je zastoupena kolem 7 % jedinců s MR. Komunikují pomocí jednotlivých slov nebo jen zvuků. Používají doteky, gesta nebo ukazování. Jako alternativu verbální komunikace mohou používat komunikační tabulky, piktogramy či obrázkové systémy. Často mají přidružené motorické poruchy (hybnost, obratnost, koordinace pohybů) s příznaky celkového poškození CNS. Osvojení základních hygienických návyků i sebeobsluhy je možné ale vyžaduje to dlouhodobý trénink a opakování. Ve velké míře se objevují poruchy chování v podobě stereotypních pohybů (kývání), sebepoškozování, afekty nebo zvýšená agrese. (Valenta, 2018)

Jedinci s hlubokou mentální retardací se nedožívají vyššího věku. Jejich stav způsobuje nesamostatnost a potřebu pomoci jiné osoby po celý život. Můžeme zde zahrnout oblasti jako pohybování, komunikace, hygienická péče a další běžné potřeby člověka. Verbální komunikace již zcela chybí. Jedinci reagují většinou libostí či nelibostí na známé či neznámé podněty (častá inkontinence, sebepoškozování, agrese). HMR je doprovázena senzoryckými a motorickými poruchami. (Valenta, 2018)

Kategorie jiná mentální retardace se využívá u případů, kdy je nemožné určení stupně intelektové mentální retardace. Důvodem bývají přidružené defekty, jako je autismus, těžké poruchy chování nebo závažné somatické postižení. (Valenta, 2018)

Označení nespécifikovaná mentální retardace se využívá v případech, kdy je mentální retardace u jedince prokázána, ale není možné získat dostatek informací pro zařazení do klasifikace jednotlivých stupňů MR. (Valenta, 2018)

2.4 Specifické poruchy učení, chování

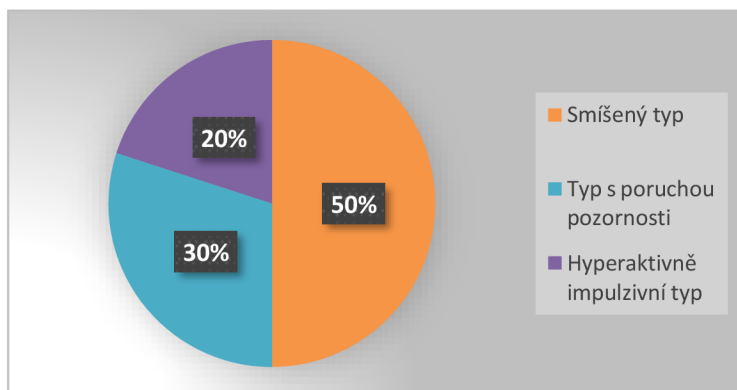
Se specifickými poruchami učení a chování se setkáváme převážně až po zahájení povinné školní docházky. Ale již v mateřské škole je třeba zaznamenat případné rizikové projevy. Porucha učení neodráží intelekt dítěte. Bohužel porucha učení může negativně ovlivňovat psychiku dítěte, protože se setkává s neúspěchem, špatným hodnocením a odlišností od jeho vrstevníků. Do poruch učení patří dysgrafie (porucha psaní), dysortografie (porucha pravopisu), dyskalkulie (porucha matematických schopností), dyslexie (porucha čtení), dysmúzie (porucha vnímání hudby), dyspinxie (porucha kreslení) a dyspraxie (porucha při vykonávání různorodých činností). Často se některé poruchy vzájemně kombinují, jako například dysgrafie, dysortografie a dyslexie. Neméně obvyklé je přidružení specifických poruch chování. (Bartoňová, 2010)

„Poruchy učení jsou souhrnným označením různorodé skupiny poruch, které se projevují zřetelnými obtížemi při nabývání a užívání takových dovedností, jako je mluvení, porozumění mluvené řeči, čtení, psaní, matematické usuzování nebo počítání. Tyto poruchy jsou vlastní postiženému jedinci a předpokládají dysfunkci CNS. I když se porucha učení může vyskytnout souběžně s jinými formami postižení (jako např. smyslové vady, mentální retardace, sociální a emocionální poruchy) nebo souběžně s jinými vlivy

prostředí (např. kulturní zvláštnosti, nedostatečná nebo nevhodná výuka, psychogenní činitelé), není přímým následkem takových postižení nebo nepříznivých vlivů.“ (Bartoňová, 2010, s. 9) Základním dokumentem při integraci dítěte se SPU do běžné základní školy je vypracovaný IVP. Ten je takzvaně ušitý na míru konkrétnímu dítěti, jeho potřebám a schopnostem. Specifickým poruchám učení se věnuje také MKN-10 Mezinárodní klasifikace nemocí v kapitole Duševní poruchy a poruchy chování. Prohlížeč | MKN-10 klasifikace. Prohlížeč | MKN-10 klasifikace [online]. Dostupné z: <https://mkn10.uzis.cz/prohlizec/F80-F89> Etiologie specifických poruch učení může být v určitých případech nejednoznačná. I odborníci mají na vznik SPU nejednotný názor a každý se zaměřuje na jiné přístupy. Názory jsou si ale často podobné nebo se vzájemně prolínají. Velmi často se hovoří o genetice člověka, struktuře a fungování CNS, dědičných předpokladech, deficitech percepčních a kognitivních funkcí nebo také o vlivu prostředí, ve kterém dítě žije. (Zelinková, 2015)

Ke specifickým poruchám učení se často druží i poruchy chování, jinak také hyperkinetické poruchy (tento název je uveden v MKN – 10). Nejčastěji se jedná o poruchy pozornosti, hyperaktivity a impulzivity. Jsou to poruchy vývojové. Příčinou je v největší míře dědičnost. Někteří autoři uvádějí až 60 %, různých vlivů v těhotenství, během porodu a po porodu. V některých případech není možné určit etiologii vzniku. Specifické poruchy chování můžeme rozdělit na tři základní typy. ADD, v překladu (Attention Deficit Disorder). Jedná se pouze o poruchu pozornosti, kde se u dítěte nevyskytuje hyperaktivita. Tyto děti jsou lehce rozptýlitelné a jakákoliv maličkost odvede jejich pozornost. ADHD (Attention Deficit Hyperaktivity Disorder) je porucha pozornosti, kde je připojena i hyperaktivita dítěte. Dítě často jedná impulzivně a bez promyšlení důsledků. Nedokáže se soustředit na daný úkol. Je neustále v pohybu. Je takzvaně sociálně nevyzrálé. Někdy dítě s ADHD trpí také zvýšenou agresivitou. Bývá hádavé, konfliktní, fyzicky ubližuje, má problém se ovládat a může se chovat až antisociálně. ADHD přetrvává většinou do období adolescence kolem 80 % a u 60 % až do dospělosti. (Munden, Arcelus, 2008)

Graf 1: Procentuální zastoupení jednotlivých subtypů

Zdroj: Neurologie pro praxi, online, cit. 2023-01-09

Posledním typem je ODD (Oppositional Defiant Disorder) nebo také zjednodušeně, opoziční chování. Pod opozičním chováním si můžeme představit nepřizpůsobivost, hádavost, vysokou slovní i fyzickou konfliktnost. Chybí zde sebekontrola a přijímání pravidel sociálního prostředí, ve kterém daný jedinec žije. Dítě není často schopno svou vůlí ovládat své chování. Je třeba vhodného výchovného přístupu, terapií nebo medikací, aby dítě mohlo vést plnohodnotný život bez omezení. (Zelinková, 2015) V praktické části bakalářské práce bude prováděno šetření právě u žáka se specifickou poruchou chování a poruchami učení sekundárního původu.

2.5 Narušená komunikační schopnost

Každý jedinec ke svému životu potřebuje komunikovat. Je to jeden z těch nejvýznamnějších projevů člověka. Jedná se o verbální komunikaci, při které používáme mluvené slovo. Komunikujeme také neverbálně. Zde můžeme zahrnout gesta, mimiku nebo postoj těla. Pokud je tato schopnost u jedince z nějakého důvodu narušena, je třeba se věnovat její nápravě v co největší možné míře. Jinak roste komunikační bariéra, která následně negativně ovlivňuje kvalitu života jedince.

Narušenou komunikační schopností se zabývá logopedie. Je to multidisciplinární věda, která je poměrně mladým oborem z 1. poloviny 20. století. Logopedie se pohybuje mezi speciální pedagogikou a zdravotnictvím. Mezi medicínské obory patří foniatricie, otorinolaryngologie, stomatologie, orthodoncie, pediatrie, neurologie a další.

Psychologické obory zahrnují vývojovou psychologii nebo patopsychologii. Patří sem také obor lingvistický, kam řadíme především fonetiku.

Pojem narušená komunikační schopnost poprvé použil profesor Lechta. Jeho definice zní: *„Komunikační schopnost jednotlivce je narušena tehdy, když některá rovina (nebo několik rovin současně) jeho jazykových projevů působí interferenčně vzhledem k jeho komunikačnímu záměru. Přitom může jít o foneticko-fonologickou, syntaktickou, morfologickou, lexikální, pragmatickou rovinu jazykových projevů, resp. může jít verbální i neverbální, mluvenou i grafickou formu interindividuální komunikace, její expresivní i receptivní složku. Zahrnuje tedy jazykové i nejazykové prostředky komunikace.“* (Lechta, 1990, s. 19)

Etiologii NKS dělíme z pohledu časového nebo lokalizačního. Dle času dělíme na prenatální, perinatální a postnatální období. Lokalizační dělíme na orgánové a funkční příčiny. Kde se zaměřujeme zejména na to, jak je pro dítě podnětné prostředí, ve kterém žije. NKS dělíme také podle stupně narušení. Na úplnou, tedy totální nebo částečnou (parciální). (Klenková, 2014)

Lechta rozdělil narušenou komunikační schopnost do 10 základních kategorií. Vývojová nemluvnost (vývojová dysfázie), získaná orgánová nemluvnost (afázie), získaná psychogenní nemluvnost (mutismus), narušení zvuku řeči (rhinolalie, palatolalie), narušení fluence (plynulosti) řeči (tumultus sermonis, balbuties), narušení článkování řeči (dyslalie, dysartrie), narušení grafické stránky řeči, symptomatické poruchy řeči, poruchy hlasu, kombinované poruchy a poruchy řeči. (Lechta, 1990)

3 SOUČASNÝ SYSTÉM VZDĚLÁVÁNÍ ŽÁKŮ SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI

Právo na vzdělání je jedním ze základních práv každého člověka intaktního, tedy zdravého bez jakéhokoliv omezení nebo s určitými speciálními vzdělávacími potřebami. Toto právo je ukotveno v Základní listině práv a svobod EU, konkrétně v článku 14. Právo na vzdělání bez rozdílu odráží také vyspělost dané společnosti. Nezáleží na tom, z jaké společenské vrstvy, z jakého kulturního a sociálního prostředí rodina dítěte pochází. Nebo jaké rodina vyznává náboženství, jaké má pedagogické či filozofické přesvědčení nebo jaké je rasy. To vše je v souladu s vnitrostátními zákony. Právo na vzdělání je stále a nelze ho dítěti odebrat z žádných důvodů. Právo na vzdělání zahrnuje také možnost přístupu k odbornému a dalšímu vzdělání. Pro rodiče zajišťuje možnost bezplatného základního vzdělávání, kdy je pro dítě povinná školní docházka. Článek 14 - Právo na vzdělání | European Union Agency for Fundamental Rights. Redirecting to <https://fra.europa.eu/en> [online]. Copyright © adobestock.com, 2022 [cit. 10.01.2023]. Dostupné z: <https://fra.europa.eu/cs/eu-charter/article/14-pravo-na-vzdelani>

„Současná společnost usiluje o to, aby se kvalitní vzdělání, jeho optimální přístupnost a možnost volby vzdělávací cesty staly univerzálním lidským právem. Středem pozornosti se v tomto kontextu staly především skupiny jakýmkoli způsobem znevýhodněných osob, včetně osob se zdravotním postižením. V našich podmínkách jsou dominantní a prioritně prosazované integrativní a inkluzivní tendence. Tento trend je celospolečensky preferován, nicméně svou pozici si i nadále zachovává systém speciálního školství určeného dětem, žákům a studentům se zrakovým postižením, který je plnohodnotnou alternativou k integrované formě vzdělávání. Je nezbytné zdůraznit, že integrace, respektive inkluze není ideální variantou vzdělávání pro každé dítě s postižením, ne vždy musí pozitiva převážet nad negativy tak, aby byly respektovány specifické potřeby dítěte a možnosti rozvoje jeho individuálního potenciálu.“ Legislativní rámec vzdělávání žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami | Šance Dětem. homepage | Šance Dětem [online]. Copyright © [cit. 21.12.2022]. Dostupné z: <https://sancedetem.cz/legislativni-ramec-vzdelavani-zaku-studentu-se-specialnimi-vzdelavacimi-potrebami>

3.1 Edukace v základní škole běžného typu

Pojem základní škola běžného typu není přímo uveden ve Školském zákoníku. Myslíme tím základní školu, na kterou se vztahují jen obecná ustanovení a nemá žádné speciální právní úpravy. Škola běžného typu klade na žáky se SVP vyšší nároky v oblasti sociální ale i edukační. Školy, které jsou otevřené k integraci žáků s těmito potřebami dokážou také respektovat rozdíly a individualitu každého jedince. Nejedná se zde pouze o respekt, ale také o přijetí žáka i s jeho individualitami. Jeho přítomnost v běžné základní škole je brána pedagogy i ostatními žáky jako přirozenost. V současné době se české školství snaží o vytvoření takového prostředí, ve kterém by si žáci byli rovni a měli stejné šance dosáhnout odpovídajícího vzdělání bez ohledu na jejich SVP. Integrace by neměla být zaměřena jen na dosažení dobrých výkonů nebo hodnocení jedince. O tom, zda je pro konkrétní dítě vhodná integrace do běžné ZŠ a dítěti by to v jeho rozvoji mohlo jen prospět, předchází vyšetření nejen speciálně-pedagogické ale i psychologické. (Finková, Langer, 2014)

Běžná základní škola by měla vytvářet vhodné podmínky pro to, aby v ní mohli být přítomni i žáci právě se SVP. Samozřejmostí je příprava a uspořádání vhodného prostředí školy, třídy a její materiální vybavení. Pedagogický sbor by měl být odborně připravený na práci s integrovanými žáky a celým kolektivem třídy. Příprava je vhodná také u spolužáků a třídního kolektivu. Pokud je ve třídě dítě se SVP bývá přínosné snížení počtu žáků. (Průcha, 2013)

3.2 Učitel a jeho role ve školní integraci

Učitel je dle odborníků v procesu integrace žáků se SVP klíčovým prostředkem. Úspěšnost integrace jedince je vázána na schopnosti, znalosti a osobnostní vlastnosti učitele, které jsou v inkluzivním vzdělávání mnohem vyšší než ve vzdělávání běžného typu. Tyto znalosti a schopnosti jsou myšleny zejména v oblasti pedagogiky, speciální pedagogiky, psychologie, komunikace, diagnostiky, intervence, poradenství a prevence. Dle Průchy je pedagogická profese chápána jako „*sociální pracovní role spojená s výkonem souboru činností, jejichž smyslem je působit na chování, přesvědčení a citění žáků a předávat jim znalosti, dovednosti a návyky vytvořené kulturou předchozích generací.*“ (Průcha, 2013, s. 328) Na pedagoga jsou v inkluzivním vzdělávání zvýšené

nároky při individualizaci výuky. Náročnější je také příprava na vyučovací hodiny. Zahrnujeme zde tvorbu výukových materiálů nebo výběr učebních úloh či vhodně diferenciování učiva. Následné hodnocení žáků by mělo být prováděno individuálně s ohledem na schopnosti žáka. Je nutná průběžná spolupráce s ostatními pedagogy, odborníky a rodinou jedince. Všichni by měli stále úzce spolupracovat. Učitel je ten, který utváří klima třídy a organizuje spolupráci mezi žáky v třídním kolektivu. A to při různých SVP žáků nebývá často jednoduché. Pedagog provádí diagnostická šetření a na základě jejich závěrů průběžně upravuje svou výuku a strategii. Rozhoduje, jaké použije metody, formy a jaké využije pomůcky a prostředky. Nebo rozmyšlí, jaká PO aplikuje dle aktuálních specifických potřeb svých žáků, a to s ohledem na objektivní okolnosti. Učitel se také podílí na tvorbě individuálního vzdělávacího plánu. (Vítková, 2004)

3.3 Asistent pedagoga integrovaných žáků v základní škole

„Pro kvalitní vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami je naprosto nezbytná týmová spolupráce. Členy týmu jsou třídní učitel (případně další učitelé, kteří ve třídě vyučují), školní speciální pedagog nebo psycholog, zástupce poradenského zařízení, které má dítě v péči (SPC nebo PPP), asistent pedagoga, vhodné je přizvat ke spolupráci také rodiče.“ (Uzlová, I., 2010, s. 49)

Asistent pedagoga je pedagogický pracovník, který působí ve školní třídě, do které dochází integrovaný žák se SVP. Tato profese spadá pod Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. AP je pomocníkem zejména třídního učitele a podílí se na procesu integrace edukačně výchovného procesu ve škole. Vykonává přímou vyučovací, výchovnou a speciálně pedagogickou činnost. Má stejná práva a povinnosti jako ostatní pedagogičtí pracovníci. (Průcha, 2017)

Kvalifikace pro vykonávání práce asistenta pedagoga je upravena v zákoně č. 563/2004 Sb. o pedagogických pracovnících. Mezi osobnostní předpoklady můžeme zařadit zejména kladný vztah k dětem a pochopení pro jejich specifické potřeby, které bývají náročnější než u intaktních dětí. AP by neměl mít předsudky a neměl by nikoho soudit. To se týká nejen žáků, ale i jejich rodin. Měl by být zároveň trpělivý, vytrvalý a empatický. Ačkoliv náplň práce AP stanovuje výhradně ředitel dané školy, měla by předcházet porada s třídním učitelem a speciálním pedagogem. Vychází při tom z doporučení poradenského zařízení SPC a PPP. Činnost asistenta je vždy metodicky vedena přímo třídním učitelem. (Kendíková, 2016)

3.4 Rodina a dítě se zdravotním postižením

Pokud se do rodiny narodí dítě se zdravotním postižením, je to pro všechny členy určitým narušením jejich utvořených představ. Záleží také na tom, kdy k postižení došlo. Jestli nastaly komplikace při porodu nebo už v průběhu těhotenství. Zda o možnosti postižení dítěte rodiče věděli a mohli se s tím psychicky vyrovnat nebo to bylo zcela nečekané. Vždy je nejvhodnější, aby se o postižení rodina dozvěděla co nejdříve. Často se v prvních chvílích dostávají pocity neschopnosti, nespravedlnosti či pocity selhání. Vždy se jedná o určitou změnu chodu dané rodiny, kdy je potřeba se přizpůsobit specifickým potřebám dítěte. Tyto potřeby jsou vždy různé podle druhu, míry a stupně postižení dítěte. Rodina si musí projít fázemi vyrovnávání se se skutečností, že se jim nenarodilo zdravé dítě. Obvykle se do těchto fází řadí nejdříve popření, bezmoc, postupné vyrovnávání, smlouvání a následně realistický postoj. (Vágnerová, 2014) Každá rodina prochází jednotlivými fázemi odlišně a různě dlouhou dobu. Některé fáze nemusejí být vůbec naplněny a rodina jimi neprochází. Hned po zjištění diagnózy dítěte by měla být rodině poskytnuta odborná pomoc. Lékař či psycholog by měl rodičům vhodným způsobem vysvětlit charakteristiku daného postižení, příčinu vzniku, proč k postižení došlo a měl by nastítnit prognózu do budoucna. Dále by měly být rodičům nabídnuty kontakty na vhodná pracoviště, kde se jim dostane další intervence a odborné pomoci a podpory v jejich situaci, jako je například systém rané péče. (Hradílková, 2018)

PRAKTICKÁ ČÁST

4 CÍL VÝZKUMNÉ ČÁSTI

Hlavním cílem výzkumného šetření je:

- Analyzovat a následně zhodnotit individuální integraci vybraných žáků na 1. stupni ZŠ Fryčovická, Praha 9 – Letňany.

Dílčí cíle výzkumného šetření jsou:

- Určit míru socializace vybraných žáků v třídním kolektivu.
- Pomocí rozhovoru posoudit spolupráci a komunikaci žáků s třídní učitelkou a asistentkou pedagoga.
- Vyzorovat v jaké míře vybraní integrovaní žáci zvládají komplexně integraci do běžné ZŠ.
- Zhodnotit, zda je pro vybrané žáky integrace do běžné ZŠ přínosná a vhodná.
- Posoudit přínosnost integrace vybraných žáků pro kolektiv třídy.

4.1 Výzkumné otázky

1. Jakou mírou se dokázal integrovaný žák socializovat mezi kolektiv své třídy?
2. Jak spolupracuje a komunikuje integrovaný žák s třídní učitelkou a asistentkou pedagoga?
3. Jakou mírou musí být asistent pedagoga nápomocen integrovanému žákovi?
4. V jaké míře integrovaný žák komplexně zvládá integraci do běžné ZŠ?
5. Musela být nějakým způsobem upravena třída pro podporu úspěšné integrace žaka?
6. Je pro vybraného žáka přínosné být integrován do běžné ZŠ nebo by pro něj bylo vhodnější vzdělávání ve speciální škole?
7. Je pro kolektiv třídy něčím přínosná přítomnost integrovaného jedince?

4.2 Použité metody, techniky a postupy

Pro vypracování praktické části této bakalářské práce byl zvolen kvalitativní výzkum. Tento typ výzkumu byl použit z toho důvodu, že je praktická část zaměřena na vybrané integrované žáky ve výše uvedené ZŠ. Z toho důvodu je třeba jít do hloubky dané problematiky, aby bylo možné nalézt odpovědi na zvolené výzkumné otázky. Metody šetření, techniky a postupy, které byly v bakalářské práci zvoleny jsou: charakteristika místa šetření, rozhovor, pozorování, kazuistika dvou vybraných integrovaných žáků a analýza dokumentů, které bylo možné použít. Místo výzkumu - Základní škola Fryčovická, Praha 9 – Letňany. Typ výběru vzorku je dostupný, do výzkumného vzorku řadíme vybrané pedagogické pracovníky a dva integrované žáky.

4.3 Harmonogram postupu

Pro kvalitativní výzkum je zvolen následující postup:

1. Charakteristika místa šetření – seznámení se ZŠ, která byla vybrána do zpracování praktické části bakalářské práce, konkretizace, s kým bude probíhat rozhovor a kdo bude předmětem pozorování v této bakalářské práci.
2. Rozhovor s vybranými třídními učitelkami a asistentkami pedagoga.
3. Pozorování vybraných integrovaných žáků v době jejich pobytu ve škole, zejména vyučovací hodiny a přestávky.
4. Kazuistika vybraných integrovaných žáků – analýza a zpracování dostupných dokumentů.
5. Interpretace výsledků.
6. Závěr šetření a stanovení případných doporučení.

4.4 Charakteristika místa šetření

Pro vypracování praktické části bakalářské práce byla zvolena Základní škola Fryčovická, Praha 9 – Letňany. Důvodem výběru právě této ZŠ je ten, že autorka této práce je zde zaměstnancem, konkrétně třídním učitelem, a denně se setkává s žáky, kteří mají specifické vzdělávací potřeby. Hlavním důvodem je přítomnost integrovaných žáků v této základní škole.

Zřizovatelem je MČ Praha 18, Bechyňská 639, Praha 9 - Letňany. Výuka zde probíhá dle školního vzdělávacího programu „Naše škola – škola pro všechny“.

Škola poskytuje úplné základní vzdělání od 1. do 9. ročníku. Celková kapacita školy je 850 žáků pro tento školní rok 2022/2023. Přibližně 200 žáků z celkového počtu je tvořeno cizinci.

Počet pedagogických pracovníků je v současné době 45 + 9 vychovatelů a 3 asistenti pedagoga. Část pedagogů má speciálně pedagogické vzdělání, ostatní mají vystudované učitelství 1. stupně a 2. stupně nebo si své vzdělání při práci stále doplňují.

Výzkumné šetření v této bakalářské práci se bude týkat dvou třídních učitelek a dvou asistentek pedagoga. Konkrétně se jedná o třídní učitelku a asistentku pedagoga ve 3. ročníku, kde je integrován chlapec s ADHD, opoziční porucha vzdorů. Dále třídní učitelku 4. ročníku, kde je integrována dívka s DMO a asistentku pedagoga, která byla u dívky od 1. do 3. ročníku.

V další části s nimi bude uskutečněn rozhovor na téma integrace těchto žáků do jejich třídy. Dále bude, jako metoda šetření provedeno pozorování vybraného chlapce a dívky v jejich třídách, a to při hodinách a přestávkách.

Škola také nabízí reedukaci, intervenci a doučování podle šablon. Tento školní rok není z důvodu nedostatku personálu zajištěná jazyková podpora pro žáky s odlišným mateřským jazykem, kteří už školu navštěvovali. Pracovníci jsou tento školní rok vytiženi jazykovou podporou pro žáky cizince s vízem strpění.

Zájmové vzdělávání poskytuje školní družina. Nyní je rozdělena do 9 oddělení, kde je tento školní rok kapacita až 30 dětí na oddělení. Celkovou kapacitu má 350 žáků. ŠD slouží k výchově, vzdělávání, rekreační, odpočinkové, sportovní a zájmové činnosti, která probíhá mimo vyučovací dobu. Žáci využívají školní družinu k pravidelné denní docházce po celý školní rok.

4.5 Rozhovor

V této části bakalářské práce budou uvedeny pouze seznamy otázek, které byly při rozhovorech položeny. Rozhovory byly nahrány na diktafon a poté byly přepsány do elektronické psané formy. Z důvodu kapacity BP byly celé rozhovory vloženy do příloh. Rozhovor byl uskutečněn s třídními učitelkami obou vybraných integrovaných žáků a dvěma asistentkami pedagoga.

Třídní učitelka - chlapec

1. *V jaké míře je podle Vás nyní socializovaný integrovaný žák v kolektivu své třídy?*
2. *Myslíte si, že ho spolužáci berou jako součást svého kolektivu?*
3. *Má chlapec ve třídě nějaké kamarády?*
4. *Jak se obvykle ke svým spolužákům chová?*
5. *Jak většinou chlapec tráví přestávky?*
6. *Jak většinou chlapec reaguje na pokyny, které dáváte během vyučovacích hodin?*
7. *Jak chlapec reaguje, pokud se ho na něco v hodině zeptáte?*
8. *Na jaké úrovni je mezi vámi komunikace?*
9. *Jak reaguje podle Vás na pokyny od paní asistentky?*
10. *Na jaké úrovni je podle Vás komunikace mezi chlapcem a paní asistentkou?*
11. *Jak chodí chlapec do školy připravený? (pomůcky, učebnice, stav penálu, domácí úkoly atd.)*
12. *Dává při hodinách pozor a spolupracuje (naslouchá, píše zápisky, vyplňuje se třídou do pracovního sešitu)?*
13. *Je schopný s pomocí PO zvládnout probírané učivo?*
14. *Musí ho paní asistentka usměrňovat nebo vše zvládá sám?*
15. *V jaké míře musí být chlapci paní asistentka nápomocná (hodiny, přestávky)?*
16. *Musela jste ve své třídě udělat nějaké změny, které by mohly na chlapce pozitivně působit?*
17. *Myslíte si, že je pro chlapce vhodná integrace do běžné ZŠ?*
18. *Myslíte se, že je pro třídu přínosné, aby ve třídě tento žák byl?*

Asistentka pedagoga – chlapec

1. *V jaké míře je podle Vás nyní socializovaný integrovaný žák v kolektivu své třídy?*
2. *Myslíte si, že ho spolužáci berou jako součást svého kolektivu?*
3. *Má chlapec ve třídě nějaké kamarády?*
4. *Jak se obvykle ke svým spolužákům chová?*
5. *Jak většinou chlapec tráví přestávky?*
6. *Jak většinou chlapec reaguje na pokyny, které dává paní učitelka během vyučovacích hodin?*
7. *Na jaké úrovni je mezi vámi komunikace?*
8. *Jak reaguje na pokyny od Vás?*
9. *Na jaké úrovni je podle Vás komunikace mezi chlapcem a paní učitelkou?*
10. *Jak chodí chlapec do školy připravený? (pomůcky, učebnice, stav penálu, domácí úkoly atd.)*
11. *Dává při hodinách pozor a spolupracuje (naslouchá, píše zápisky, vyplňuje se třídou do pracovního sešitu)?*
12. *Je schopný s pomocí PO zvládnout probírané učivo?*
13. *Je nutné ho často napomínat, usměrňovat nebo vše zvládá sám?*
14. *V jaké míře jste chlapci nápomocná (hodiny, přestávky)?*
15. *Myslíte si, že je pro chlapce vhodná integrace do běžné ZŠ?*
16. *Myslíte se, že je pro třídu přínosné, aby ve třídě tento žák byl?*

U dívky s DMO byl uskutečněn rozhovor se současnou třídní učitelkou a bývalou asistentkou pedagoga. Bývalá třídní učitelka nemohla být do rozhovoru zahrnuta z důvodu odchodu do důchodu. Otázky nebyly vždy stejné u obou dotazovaných. Byly vždy upraveny podle potřeby tazatele.

Třídní učitelka - dívka

1. *V jaké míře je nyní socializovaná integrovaná žákyně podle Vás? (kolektiv své třídy)*
2. *Myslíte si, že ji spolužáci berou jako součást svého kolektivu?*
3. *Má dívka ve třídě nějaké kamarády?*
4. *Jak většinou dívka tráví přestávky?*
5. *Jak většinou dívka reaguje na pokyny, které dáváte během vyučovacích hodin?*
6. *Jak dívka reaguje, pokud se jí na něco v hodině zeptáte?*
7. *Na jaké úrovni je mezi vámi komunikace?*
8. *Jak dívka chodí do školy připravená? (pomůcky, učebnice, stav penálu, domácí úkoly atd.)*
9. *V jaké míře musela být dívce paní asistentka nápomocná v minulých ročnících (hodiny, přestávky)?*
10. *V jaké míře podle Vás dívku ovlivňují její SVP?*
11. *Jak se dívka zvládá pohybovat bez dopomoci AP?*
12. *Proč v tomto školním roce už dívka nemá asistenta pedagoga?*
13. *Musela jste ve své třídě udělat nějaké změny nebo zavést podpůrná opatření kvůli SVP dívky?*
14. *Myslíte si, že je pro dívku vhodná integrace do běžné ZŠ?*
15. *Myslíte se, že je pro třídu přínosné, aby ve třídě tato žákyně byla?*

Asistentka pedagoga – dívka (do 3. ročníku)

1. *V jaké míře byla v loňském roce socializovaná integrovaná žákyně podle Vás?
(kolektiv své třídy)*
2. *Myslíte si, že ji spolužáci berou jako součást svého kolektivu?*
3. *Má dívka ve třídě nějaké kamarády?*
4. *Jak většinou dívka trávila přestávky?*
5. *Jak většinou dívka reagovala na pokyny, které dávala třídní učitelka během vyučovacích hodin?*
6. *Jak dívka reagovala, pokud se jí na něco v hodině zeptala paní učitelka?*
7. *Na jaké úrovni je mezi vámi komunikace?*
8. *Jak dívka chodila do školy připravená? (pomůcky, učebnice, stav penálu, domácí úkoly atd.)*
9. *V jaké míře jste musela být dívce nápomocná v minulých ročnících (hodiny, přestávky)?*
10. *V jaké míře podle Vás dívku ovlivňují její SVP?*
11. *Jak se dívka zvládá pohybovat bez dopomoci AP?*
12. *Proč v tomto školním roce už dívka nemá asistenta pedagoga?*
13. *Musely být ve třídě nějaké změny nebo byla zavedena podpůrná opatření kvůli SVP dívky?*
14. *Myslíte si, že je pro dívku vhodná integrace do běžné ZŠ?*
15. *Myslíte se, že je pro třídu přínosné, aby ve třídě tato žákyně byla?*

4.6 Pozorování

Jako další metodu výzkumného šetření pro praktickou část této bakalářské práce bylo zvoleno pozorování. Pozorování bylo zvoleno nestrukturované, přímé a krátkodobé. Předmětem pozorování byli dva vybraní integrovaní žáci, zejména jejich chování v kolektivu během vyučování a o přestávkách. Dále byla předmětem pozorování třída těchto žáků jako celek (prostředí, klima třídy, chování ostatních žáků, aktivita ad.). Pozorování bylo u každého žáka provedeno v jednom školním dni. Z časových důvodů bylo zvoleno takto krátkodobé pozorování. Pozorování bylo psáno volnou formou. Cílem pozorování je nalézt odpovědi společně s dalšími metodami šetření na výzkumné otázky, které jsou uvedeny výše v této části bakalářské práce.

4.6.1 Pozorování – chlapec

Žák 3. třídy, diagnóza – ADHD, opoziční porucha vzdoru a specifické poruchy učení, v současné době 27 žáků ve třídě.

Chlapec si asistentka pedagoga vyzvedává ráno před vyučováním na vrátnici, kde ho přebírá od matky. Jde s ním ke skřínce, kde se žák sám přezuje, uklidí bundu a jde s asistentkou do své třídy. Po ránu chlapec přichází s normální náladou, nejeví se ani naštvaný nebo veselý. Položí batoh a jde zkoumat po třídě, co kdo dělá. Třídní učitelka dochází do třídy ještě před začátkem hodiny a zdraví se s dětmi. Třída vypadá na pohled příjemně. Na nástěnkách visí metodická výzdoba a obrázky, které děti kreslily. Na zadní velké magnetické tabuli je aktuální učivo z prvouky. Na tabuli má třídní učitelka připravenou práci na první hodinu.

Asistentka chlapce dbá na to, aby si nejdříve všechny děti připravily na hodinu a až poté si šly povídat se spolužáky. Asistentka mu nepřipravuje učivo na lavici, vyžaduje, aby si chlapec připravil sám. Viditelně nerad ale úkol splnil. Jeho sešity a penál nejsou v nejlepším stavu. Sešity nemá obalené, jsou pomačkané, zohýbané a pokreslené. Penál je pokreslený a plný různých papírků, pastelky a tužky nejsou ořezané. Pero je viditelně okousané. Do konce přestávky chodí po třídě, ale s nikým se moc nebaví, povídá si něco pro sebe. Děti si ho moc nevšímají. Chlapec má místo v zadní lavici u okna směrem do uličky. Je to z důvodu jeho výšky a aby nerušil ostatní žáky. Vedle něj má místo asistentka, která je během vyučování pouze s ním.

Hodinu třídní učitelka začíná aktivizací dětí. Děti si stoupnou a dělají jednoduché protahovací cviky. Chlapec si stoupne také, ale spíš poskakuje na místě. Potom se mu nechce posadit se a jde vyhodit papírek do koše. Během hodin asistentka chlapce potichu usměřňuje, kdy má vyplňovat, co si otevřít nebo co kdy udělat. Chválí ho za každou odvedenou práci. Její práce je tichá a neruší zbytek třídy. Chlapec dobře reaguje na klidný, ale přímý přístup. Bohužel mu asistentka musí vše několikrát opakovat. Jeho práce je nedbalá a je očividné, že ho skoro nic nezaujme. Místo poslouchání učitelky pokukuje po ostatních žácích nebo si něco čmárá (papír, lavice, ruka). Často se sám od sebe zvedne a prochází se k umyvadlu a ke koši. Většinou na to nikdo ve třídě nereaguje. Chlapec se zase po chvíli vrátí do lavice. Někdy to ale některé chlapce rozhodí a začnou vyrušovat. Chlapec neustále něco žvýká v puse. V hodinách často vykřikuje, velmi rád se hlásí. Jeho zájem o práci v hodině je vždy krátkodobý. Pokud něco odmítne udělat, je těžké ho přesvědčit. Po předchozí zkušenosti se nevyplatí chlapce do něčeho nutit, protože reaguje agresivně. Jediný, na koho opravdu reaguje, je paní učitelka, která mu věc vysvětlí na rovinu a jde pryč. Po chvíli se mu to rozleží v hlavě a věc udělá.

Paní učitelka je ke třídě vlídná, vstřícná, ale rázná. Náplně hodin jsou proměnlivé. Střídá frontální výuku se skupinovou prací, zapojování dětí do hodin. Práce žáků u tabule. Na začátku hodin vysvětlí, co bude jejich cílem. Reflexe po každé hodině, žáci hodnotí své výkony.

O malých přestávkách žáci zůstávají ve třídě, povídají si a připravují se na další hodinu. Někteří chlapci se v zadní části třídy pošťuchují. Chlapec si neuklízí učivo a nepřipravuje sám od sebe další. Vše mu musí pokaždé připomínat asistentka. Většinou zamíří k hloučku chlapců a snaží se mezi ně zapojit. Bohužel jeho způsob není úplně vhodný, chlapci to občas respektují a vezmou ho mezi sebe. Chlapec reakce očividně přehání.

O velké přestávce se děti mají nejprve najíst, připravit si na další hodinu a potom si mohou vytáhnout různé hry anebo jít na chodbu na koberec. Chlapec s rohlíkem pobíhá po třídě a po chodbě, náhodně chodí ke spolužákům a provokuje je. Paní asistentka mu dá kuželky, aby se zabavil. Chvíli ho hra baví ale když se mu po několikáté hod nepovede, tak se rozčílí a všechny kuželky rozkope. Hru si sám neuklidí a jde trucovat na schody. Některé děti za ním přijdou, ale on odmítá s kýmkoliv mluvit.

Na anglický jazyk se třída dělí do dvou skupin. Chlapci se nechce odejít se svou skupinou do jiné učebny. Sedne si na zem a odmítne odejít. Bohužel na chlapce nic moc nefunguje. Paní asistentka ho přemlouvá, třídní učitelka domlouvá, aby na hodinu šel. Až po čtvrt hodině je ochoten odejít na hodinu. Tam je ale významně rozladěný a odmítá cokoli dělat. Po zbytek dne už je jeho nálada na bodě mrazu. Při hodině VV svůj obrázek přečmárá, zmuchlá do kuličky a jde ho paní učitelce položit na stůl. Ta nijak významně nereaguje. Někteří chlapci se tomu smějí.

Po konci vyučování třídní učitelka předává děti paní vychovatelce a asistentka odvádí chlapce na oběd a potom ho předá na vrátnici matce.

4.6.2 Pozorování – dívka

Žákyně 4. třídy, diagnóza – DMO, spastická diparéza dolních končetin, v současné době 28 žáků ve třídě.

Dívka přichází do školy společně se svými kamarádkami bez rodičů. Zamíří ke skříňkám, kde má dívka malou lavičku pro jednodušší přezouvání obuvi. Dívka si obouvá pro ni nevhodné plyšové bačkory, které nosit chce, protože se jí líbí. Na zádech má batoh, ve kterém je jen svačina, penál, sešit s úkolem a úkolníček. Třída je až v druhém patře. Chůze s oporou zábradlí a jedné spolužačky je delší, než u ostatních dětí, ale dívce je to očividně jedno. Po příchodu do třídy si vytáhne učivo ze své lavice a jde za dalšími spolužačkami, kde je do konce přestávky.

Třída patří mezi ty méně prostorné, protože zde už není družina. Výzdoba je příjemná. Třída je vybavena interaktivní tabulí, která je zatím jen v některých učebnách. Na chodbě je stolní fotbal, ping pong, koberec s vaky a balony.

Hodiny má paní učitelka rozdělené přiměřeně. Chvilí pracují na interaktivní tabuli, v sešitě, učebnici, tabuli nebo ústně. Paní učitelka hovoří s dětmi vlídně a oni ji uznávají. Ve třídě je klidná atmosféra, nikdo významně nevyrušuje. Dívka sedí v první lavici uprostřed po levé straně. Sedí s chlapcem, který moc nemluví. Paní učitelka řekla, že je to z toho důvodu, že by dívka nedávala pozor a stále by si chtěla povídat, kdyby seděla s nějakou kamarádkou. Dívka pracuje stejně jako její spolužáci. Aktivní sama od sebe moc nebývá, ale pokud se chodí pracovat k tabuli, tak se hned hlásí. I když ne vždy dává

pozor, tak nemívá problém se zvládním práce. Často vytahuje bloček, kde si kreslí. Pokud má práci hotovou, tak to paní učitelce nevadí a nechává ji.

O malých přestávkách zůstávají žáci ve třídě. Ani o přestávkách není ve třídě nijak větší hluk. Děti se rozdělují na skupinky a řeší si své záležitosti. S dívkou na toaletu chodí vždy spolužačky. O velkých přestávkách může jít třída na chodbu, pokud dozoruje jejich paní učitelka. Dívka je celé dopoledne dobře naladěná a energická. Na koberci ukazuje spolužačkám taneček a poté společně něco nacvičují. Jde vidět, že se ve třídě cítí dobře a je zde spokojená. Její chůze je vratká a kolíbová ale stabilitu si dívka celkem dobře dokáže udržet.

Zbytek vyučování probíhá v poklidu. Dívka jde s jednou spolužačkou o 5 minut dříve do jídelny než zbytek třídy. Táč s jídlem jí přinese a odnese spolužačka. Zůstává v jídelně docela dlouho a debatuje se spolužačkami. Potom samostatně, bez pedagogického dozoru, odcházejí ke skříňkám a domů.

4.7 Kazuistika vybraných integrovaných žáků

Z důvodu ochrany osob a jejich citlivých údajů nebudou v bakalářské práci uváděna jména a další údaje, které nejsou vhodné zveřejňovat nebo si to konkrétní osoby nepřejí.

4.7.1 Kazuistika – chlapec

1. Uvedení do případu

Chlapec, 8 let, žák 3. třídy ZŠ Fryčovická, zde od druhé třídy, dříve jiná běžná ZŠ v Praze, podrobné vyšetření až ve třetím ročníku i přes značné obtíže s chováním doma i ve škole. Ve druhém ročníku odeslán do PPP.

2. Anamnéza

a) Rodinná anamnéza: etnicky smíšená rodina

Otec – pochází z Pobřeží slonoviny, 45 let, podnikatel

Matka – Češka, 41 let, prodavačka, vzdělání – výuční list

Sestra – 9,5 let, navštěvuje stejnou ZŠ, bez obtíží, prospěch slabší

Další sourozenci – nevlastní, nestýkají se

Společně žijí v bytě v Praha – Letňany, blízko ZŠ, kterou chlapec navštěvuje, se školou v současné době jedná pouze matka, časté problémy v rodině a neshody mezi rodiči.

- b) Osobní anamnéza: Narozen r. 2014, jako čtvrté dítě, jedna vlastní sestra, dva nevlastní sourozenci.

Chlapec byl chtěným dítětem, žádné problémy matky v době těhotenství ani při porodu. Jeho psychomotorický vývoj probíhal v normě.

Chlapec se v MŠ a 1.ročníku ZŠ jevil jako zlobivé a problémové dítě. Nástup do ZŠ v termínu, bez jakéhokoliv vyšetření. Přestup na jinou ZŠ z důvodu stěhování rodiny.

- c) Současný stav dítěte – Po somatické stránce vývoj dítěte probíhá normálně. Vyšetření dítěte na psychiatrii, neurologii a pedagogicko-psychologické poradny.

IVP + asistent pedagoga, zařazení do terapeutické skupiny, po vyšetření diagnostikováno ADHD, opoziční porucha vzdoru a specifické poruchy učení, medikován.

3. Problémy dítěte

Po přestupu žáka do druhého ročníku ZŠ Fryčovická se u chlapce hned z počátku začalo objevovat nerespektování a neuznávání autorit dospělé osoby (ani matky), otec řešil problémy bitím. Špatná komunikace se spolužáky, časté hádky a fyzické ubližování. Obtíže se zvládáním učiva, domácí přípravy, plnění domácích úkolů, zapomínání pomůcek, nerespektování pravidel školy a společenského chování nebo nezvládání denního řádu školního dne. Záporné reakce na jakékoliv změny, opoziční chování. Fyzické napadení pedagogů. Snížení úrovně mluvené řeči.

Ve třetím ročníku, po změně třídního učitele, žák odeslán na podrobné vyšetření. Žák při hodinách nespolupracoval, nezvládal se soustředit nebo vůbec nereagoval. Podle své nálady odcházel ze třídy, pokusil se o útěk ze školy nebo vyhrožoval, že si ublíží. Na nevěli reagoval agresí vůči svému okolí. Zhoršení situace v rodině. Hádky rodičů, nevhodné trestání dítěte. Chlapec bývá doma často sám. Otec se nepodílí na přípravě syna do školy (úkoly, učivo atd.). Často navštěvuje restaurační zařízení a jeho chování bývá často agresivní. Matka bývá dlouho v práci a není v jejích silách dohlížet na syna. Ve

většinou případů si s ním neví rady. Zapomíná na pravidelnou medikaci. Bývá volána do školy, když syn dostane záchvat agrese. Fyzicky napadal žáky, zaměstnance školy i rodinné příslušníky.

4. Analýza případu

Současná situace, její příčiny a vyšetření: Problémy chlapce jsou dvojího typu. Diagnostikované ADHD, opoziční porucha vzdoru. V závěru vyšetření chlapce PPP jsou dále zjištěné specifické poruchy učení, které jsou sekundárního charakteru. Medikace žáka Ritalin 1 – 0 – 0 a Risperidon 0,5 mg na noc. Vyšetření a navázání spolupráce s psychiatrem.

V závěru vyšetření z ambulance dětské a dorostové psychiatrie je uvedeno: velká impulzivita, opozičnické chování, sociální nezralost, reakce vznětlivé, nízká frustrační tolerance, porucha pozornosti, PMT v normě, významné poruchy chování, žádná reakce na tresty. Doporučená medikace – Concerta 36 mg 1 – 0 – 0.

Vyšetření chlapce na dětské neurologii, kde bylo provedeno EEG a MR mozku bylo bez nálezu a vše v normě. V závěru poruchy soustředění, bolesti hlavy. Doporučená péče psychologa a psychiatra. Toto vyšetření vylučuje závažné neurologické původy jeho obtíží.

PPP uvedla v závěru vyšetření oslabení dispozic ke vzdělání. Unavitelnost, kolísavá motivace a pozornost, psychomotorický neklid. Postupné odmítání spolupracovat, téměř nesrozumitelná řeč, hlasitost velmi nízká, končí věty uprostřed a další. Značně oslabený logický úsudek, prostorová orientace a schopnost interpretace sociálních situací. Oslabené matematické schopnosti, schopnost zrakového zpracování komplexního vizuálního podnětu. Vizuomotorické dovednosti a schopnost asociačního učení je na kvalitní úrovni. Zjištěna diagnóza ADHD s opoziční poruchou chování.

5. Návrh opatření

Chlapci bylo v závěrech veškerých vyšetření v současné době doporučeno následující: Doporučení ze školského poradenského zařízení - PO 3, asistent pedagoga + IVP, péče psychiatra, doporučení domácí přípravy na školu a rozvoj pracovních návyků (vše podrobně vysvětleno ve zprávě PPP). Doporučení z dětské psychiatrie – medikace a poté eventuální pobyt v SVP, nebo na dětské psychiatrii, dále ve škole asistent

pedagoga. Doporučení z dětské neurologie – péče psychologa a psychiatra, ve škole asistenta pedagoga a neurologické kontroly dle potřeby a stavu dítěte.

Rodina také navázala spolupráci se ZŠ pro žáky se specifickými poruchami chování, kam chodí chlapec na terapie a přicházejí pozorovat chlapce do jeho ZŠ.

Důležité je dbát na doporučení z PPP u všech pedagogických pracovníků, kteří přicházejí do styku s chlapcem, znát jeho specifické potřeby a projevy. Umět reagovat na jeho stavy nálad a reakce. Výrazně se doporučuje vyvarovat se jakýmkoliv větším změnám, které chlapec zvládá špatně a reaguje negativně. Vhodné by byl snížený počet žáků ve třídě a redukování vnějších vlivů, které by mohly ovlivňovat stav chlapce.

Z preventivních důvodů je chlapec v současné době odhlášen ze školní družiny (po dohodě s matkou). Časté změny - výlety, vyrábění, projekty, procházky po okolí, pobyt na školním hřišti, větší počet žáků, které nezná, v něm vyvolávaly agresi. Často docházelo k nespolupráci, napadání žáků a vychovatelek nebo pokusům o útěky z družiny či ničení majetku školy.

Do budoucna by bylo vhodné řešení o přechodu žáka do speciální školy. Do páté třídy se vyvarovat větším změnám a v době, kdy by měl chlapec přestoupit na druhý stupeň raději zvolit variantu speciální školy.

V rodinném prostředí by pro chlapce bylo vhodné více zájmu o jeho osobu, lépe využití volného času, důkladného vedení, vhodnějšího přístupu, netrestat fyzicky nebo jakkoliv nevhodně k podstatě jeho onemocnění. Příprava na školu s rodiči je v současné době v podstatě nulová, proto by bylo vhodné se s ním společně připravovat a učit ho školním návykům.

4.7.2 Kazuistika – dívka

1. Uvedení do případu

Dívka 9 let, žákyně 4. třídy ZŠ Fryčovická, zde od prvního ročníku s asistentem pedagoga do 3. třídy, diagnostikována DMO, spastická diparéza dolních končetin.

2. Anamnéza

a) Rodinná anamnéza:

Otec – zemřel před rokem ve věku 63 let

Matka – Slovenka, 54 let, pobírá vdovský důchod, momentálně nepracuje

Sourozenci – bez sourozenců

Občanství – české

Otec s matkou zůstali žít v Praze, ačkoliv mají celou rodinu na Slovensku. V současné době společně s matkou žije v bytě v Praha – Letňany, blízko ZŠ. Než otec onemocněl a zemřel, se školou spíše komunikoval on.

b) Osobní anamnéza: Narodena r. 2013, Praha. Rodiče žádné dítě ze zdravotních důvodů nemohli mít, proto se v Praze rozhodli o adopci dítěte. Dívka byla adoptovaná ve svém půl roce jako zdravé dítě. O průběhu těhotenství a porodu biologické matky nejsou pro bakalářskou práci k dispozici žádné záznamy nebo informace.

c) Současný stav dítě: Psychický vývoj dítěte je v normě. Motorický vývoj narušen z důvodu dětské mozkové obrny – spastická diparéza dolních končetin. Rozumový výkon – vyšší průměr. Od prvního ročníku do třetího ročníku doporučen asistent pedagoga. Ve čtvrtém ročníku bez asistenta pedagoga. Bez IVP od 1. ročníku, psychologické vyšetření v normě, stále v péči SPC (průběžné vyšetření)

3. Problémy dítěte

První projevy narušeného motorického vývoje byly zaznamenány u dítěte už před prvním rokem. Dítěti byla později stanovena diagnóza neurologického původu DMO, spastická diparéza dolních končetin. Dívka chodila do běžné MŠ v Praha 9 – Letňany pouze v posledním povinném ročníku v 5 letech. Její omezení a potíže s pohybem bylo řešeno při pobytu venku sportovním kočárkem a při pobytu uvnitř podporou učitelky.

Během zápisu se dívka jevila jako běžné dítě v jejím věku. Seděla klidně, soustředila se, spolupracovala, snažila se a komunikovala. Neměla správný úchop tužky, levá ruka. Už při nástupu do ZŠ Fryčovická měla dívka asistentku pedagoga, která ji vyzvedávala u vchodu školy. AP ji byla oporou při chůzi a pohybu během jejího pobytu ve škole (od skříňky do třídy, do jídelny, do učeben, na toaletu, do školní družiny atd.). Dbala na bezpečnost dítěte a snažila se vyvarovat možným úrazům při pádu. Její chůze byla vratká, pomalá, kolíbatá a nestabilní. Často zakopávala a neudržela rovnováhu, z tohoto důvodu nemohla na zádech nosit ani batoh. Dívka chodila i do školní družiny, kde zůstávala většinou do 17 hodin, kdy družina končila. Tam se účastnila veškerých činností. Při převlékání a přezouvání bot potřebovala pomoci. Na školní hřiště ji odvezla asistentka ve speciálním vozíku, ve kterém jí ráno dovezla matka a byl na vrátnici k dispozici po celou dobu jejího pobytu ve škole. Dívka byla rychle unavitelná a nohy jí často bolely, proto se v kočáru dle potřeby přesouvala i po škole. Ve škole nosila speciální obuv, která jí měla fixovat chodila a kotníky. U dívky se časem objevily obtíže se zrakem. Bohužel žádné lékařské zprávy nebyly k dispozici. Docházelo u ní k nekontrolovatelnému ujíždění levého oka směrem ven (rozbíhavý strabismus) nebo záněty spojivek. Dívka nosila oční okluzor. Bylo u ní potřeba častějšího odpočinku i v hodinách.

Ve druhé třídě se dívka dozvěděla, že je adoptovaná. Z toho důvodu byl její psychický stav kolísavý, což je pochopitelné. Na její duševní pohodu mělo vliv i to, že se matka nemohla vyrovnat s tím, že si adoptovala dítě s postižením. Často byla nepozorná, mrzutá, neměla motivaci k učení a raději se věnovala jiným činnostem. Na její výsledky rodinná situace vliv neměla.

4. Analýza případu

Současná situace, její příčiny a vyšetření: Dítě narozeno jako zdravé. Žádné obtíže během těhotenství a porodu nejsou známy. Dívka byla adoptovaná ve svém půl roce. Začaly si se u ní projevovat problémy s motorickým vývojem. Po vyšetřeních byla stanovena diagnóza neurologického původu – DMO, spastická diparéza dolních končetin. Její příčiny nejsou známé.

V současné době je dívka plně integrovaná do její třídy. Jediné omezení je při tělesné výchově a možným dlouhým vycházkám nebo výletům se školou. První vyšetření v SPC na žádost matky v 5 letech a 9 měsících. V SPC bylo provedeno psychologické vyšetření

z důvodu posouzení aktuálního psychomotorické úrovně dítěte před započítáním povinné školní docházky dítěte. Žádné dřívější zprávy z vyšetření nebo lékařské zprávy nejsou bakalářské práci k dispozici. Během prvního vyšetření v SPC byla komunikativní, spolupracující, tempo práce bylo přiměřené, někdy až rychlé, ale s rozmyslem. Verbální i neverbální výkon byl vyrovnaný. Jelikož byla shledána rozumová úroveň dítěte na vyšší úrovni, bylo doporučeno vzdělávání podle RVP ZV, bez IVP. Protože dívka, z důvodu závažné neurologické diagnózy, má narušenou hrubou i jemnou motoriku, potřebovala speciální podporu zejména v oblastech sebeobsluhy a pohybu po škole nebo na školních akcích mimo ni. Od první třídy jí byl doporučen asistent pedagoga a různé speciální kompenzační pomůcky (chodítka, speciální kočárek, stupínek pod nohy při sezení v lavici nebo naklápěcí lavice). V doporučení SPC bylo také zmíněno respektování zvýšené unavitelnosti v oblasti psychické i fyzické.

5. Návrh opatření

Dívce s DMO spastickou diparézou dolních končetin bylo v závěrech předchozích vyšetření doporučeno následující: Vzdělávání podle RVP ZV bez IVP z důvodu rozumových schopností dívky, které spadají do vyššího průměru. Komunikační schopnosti na úrovni vrstevníků, výslovnost bez obtíží. Verbální i neverbální výkon je vyrovnaný. Od 1. ročníku do 3. ročníku byl dívce doporučen asistent pedagoga z důvodu narušené jemné i hrubé motoriky. AP měl zajišťovat především bezpečný pohyb dívky po škole, družině a školních akcích i mimo ji. Dále také být nápomocný při samoobslužných činnostech, které mohou dívce činit obtíže. Doporučení pro pedagogy je především respektovat případnou zvýšenou unavitelnost dívky, která vyplývá z jejího fyzického stavu. Ve 4. ročníku, po domluvě matky, třídního učitele a pracovnice SPC, na výslovné přání dívky nebyl přidělen AP. Žádné další zprávy z vyšetření nebyly k dispozici, pouze zápis z návštěvy pracovnice SPC.

Ačkoliv dívka nemá v současné době AP, tak pro ni platí podpůrná opatření, které by měli respektovat všichni pedagogové. Možnou zvýšenou unavitelnost, více času na přesun po budově školy nebo respektovat narušenou jemnou i hrubou motoriku. Do budoucna je pro dívku jistě stále vhodná integrace do běžné ZŠ bez AP aby se v životě naučila být zcela samostatná ve všech ohledech. Bylo by vhodné dívku více motivovat, aby se jí zvýšil zájem o výuku.

4.8 Interpretace výsledků

V této části budou interpretovány výsledky výzkumného šetření. Na výzkumné otázky bylo odpovězeno pomocí položených otázek v rozhovorech a pozorováním.

Výzkumné otázky praktické části – chlapec:

1. Jakou mírou se dokázal integrovaný žák socializovat mezi kolektiv své třídy?

Učitelka: *V současné době se nedá mluvit o socializaci, ale spíš o tom, že ostatní spolužáci, ačkoliv neradi akceptují chlapcovo chování. Jsou schopni ho vzít do hry ale jemu to dlouho nevydrží, chovat se podle pravidel, a brzy se začne projevovat. Což děti špatně snáší.*

Asistentka: *Socializovaný moc není, děti ho mezi sebe nechtějí a on se tím netrápí, je mu to jedno.*

- Myslíte si, že ho spolužáci berou jako součást svého kolektivu?

Učitelka: *Určitě, ale v sociogramu ho spolužáci označovali jako sobeckého. Ačkoliv je chlapec dobrosrdečný, pokud potřebuji pomoci, tak jde hned do toho. Ale oni ho berou jako sobeckého, protože on se vždy vzteká, válí se po zemi, kvůli němu se někdy nemůže jít na tělocvik. Oni to berou jako jeho sobeckost.* Asistentka: *Berou, protože si na něj za ty roky už zvykli.*

- Má chlapec ve třídě nějaké kamarády?

Učitelka: *Ano má, i venku si s nimi hraje.* Asistentka: *Myslím si, že přímo kamarády nemá a nevadí mu to.*

- Jak se obvykle ke svým spolužákům chová?

Učitelka: *Vše se odvíjí od jeho nálady, se kterou chlapec přijde už ráno do školy. Když má špatnou náladu, tak schválně spolužáky prudí, je netečný nebo je jakoby na všechny naštvaný.* Asistentka: *To záleží na jeho náladě. Umí se k nim chovat slušně, ale umí také ubližovat.*

Výňatky z pozorování: *Do konce přestávky chodí po třídě, ale s nikým se moc nebaví, povídá si něco pro sebe. Děti si ho moc nevsímají. Většinou zamíří k hloučku chlapců a snaží se mezi ně zapojit. Bohužel jeho způsob není úplně vhodný, chlapci to občas respektují a vezmou ho mezi sebe. Chlapec reakce očividně přehání.*

2. Jak spolupracuje a komunikuje integrovaný žák s třídní učitelkou a asistentkou pedagoga?

- Na jaké úrovni je mezi vámi komunikace?

Učitelka: *Na velmi dobré. Poslouchá prakticky jenom mě a paní asistentku.*

Asistentka: *Řekla bych, že mezi sebou máme důvěru a věří mi.*

- Jak reaguje podle Vás na pokyny od paní asistentky?

Učitelka: *Výborně.* Asistentka: *Nefunguje to občas hned. Musím si na svém trvat a on po chvíli poslechne. Jdeme spolu ze třídy ven, tam se uklidní a může se potom vrátit zpět.*

- Jak většinou chlapec reaguje na pokyny, které dává paní učitelka během vyučovacích hodin?

Asistentka: *Má z ní respekt a proto jí poslouchá. Sice ne hned na poprvé, ale ona je důsledná a nakonec jí poslechne.*

- Na jaké úrovni je podle Vás komunikace mezi chlapcem a paní asistentkou?

Učitelka: *Na stupnici jedna až pět, tak bych řekla, že čtyři.*

- Na jaké úrovni je podle Vás komunikace mezi chlapcem a paní učitelkou?

Asistentka: *Má z ní velký respekt, a proto jí poslouchá a komunikuje s ní, i když se mu nechce.*

Výňatek z pozorování: *Asistentka mu nepřipravuje učivo na lavici, vyžaduje, aby si chlapec připravil sám. Viditelně nerad, ale úkol splnil. Bohužel mu asistentka musí vše několikrát opakovat. Místo poslouchání učitelky pokukuje po ostatních žácích nebo si*

něco čmárá. Bohužel na chlapce nic moc nefunguje. Paní asistentka ho přemlouvá, třídní učitelka domlouvá, aby na hodinu šel. Až po čtvrt hodině je ochoten odejít na hodinu.

3. Jakou mírou musí být AP nápomocen integrovanému žákovi?

- Musí ho paní asistentka usměrňovat nebo vše zvládá sám?

Učitelka: Musí ho neustále usměrňovat a vést. Asistentka: Hodně často. Určitě to nefunguje tak, že by se posadil a vše dělal sám. To samé doma. Musí ho někdo usměrňovat. Píšu mu do úkolníčku, co je potřeba udělat. Paní učitelka píše mamince přes bakaláře. Sám to určitě nezvládne.

- V jaké míře musí být chlapci paní asistentka nápomocná (hodiny, přestávky)?

Učitelka: O přestávkách ho nechává být, občas mu něco řekne. O hodinách je to asistent, který musí být na sto procent u něj. Asistentka: Na sto procent. O přestávkách mu dávám chvíli čas, abychom si od sebe odpočinuli. O hodinách stále.

4. V jaké míře integrovaný žák komplexně zvládá integraci do běžné ZŠ?

- Jak chodí chlapec do školy připravený? (pomůcky, učebnice, stav penálu, domácí úkoly atd.)

Učitelka: Vůbec není nepřipravený. Tak jednou za měsíc mu rodiče dají batoh do pořádku a potom zase nic. Asistentka: Má s tím problém. Nosí pořad stejné věci. Doma si z batohu nic nevytahuje. Je to vše na mamince, která mu to nekontroluje. S úkoly je to padesát na padesát.

- Dává při hodinách pozor a spolupracuje (naslouchá, píše zápisky, vyplňuje se třídou do pracovního sešitu)?

Učitelka: Kdyby mu asistentka neukázala, tak to neví. Nepíše, odmítá psát. Něco mu píše asistentka, něco ho přemluvíme, alespoň dva řádky. Ze Zvíchova nám řekli, že ho musíme nutit, aby psal. Asistentka: Zápisky mu píšu spíš já. Jediné, co dělá je, že naslouchá. Musím mu stále ukazovat a napomínat ho, jinak sám nic nedělá. Má své dny. Většinou první dvě hodiny pracuje a zbytek dne už nechce.

- Je schopný s pomocí PO zvládnout probírané učivo?

Učitelka: *Ano, to určitě je schopný.* Asistentka: *Ano ale záleží na předmětu. To, co nemá rád, by nejradši úplně vyloučil.*

Výňatek z pozorování: *Během hodin asistentka chlapce potichu usměřňuje, kdy má vyplňovat, co si otevřít nebo co kdy udělat. Chválí ho za každou odvedenou práci. Její práce je tichá a neruší zbytek třídy. Chlapec dobře reaguje na klidný ale přímý přístup. Bohužel mu asistentka musí vše několikrát opakovat. Jeho práce je nedbalá a je očividné, že ho skoro nic nezaujme.*

5. Musela být nějakým způsobem upravena třída pro podporu úspěšné integrace žaka?
- Musela jste ve své třídě udělat nějaké změny, které by mohly na chlapce pozitivně působit?

Učitelka: *Jistě. Zejména rozsazení správných žáků kolem něj.*

Výňatek z pozorování: *Chlapec má místo v zadní lavici u okna směrem do uličky. Je to z důvodu jeho výšky a aby nerušil ostatní žáky. Vedle něj má místo asistentka, která je během vyučování pouze s ním.*

6. Je pro vybraného žaka přínosné být integrován do běžné ZŠ nebo by pro něj bylo vhodnější vzdělávání ve speciální škole?
- Myslíte si, že je pro chlapce vhodná integrace do běžné ZŠ?

Učitelka: *Ne. My mu doporučujeme speciální školu s malým počtem žáků. Ne zvláštní, ale pro děti s poruchou chování.* Asistentka: *Pro něj by byla vhodnější třída tak do deseti žáků. On se i často hlásí a když není vyvolaný, tak se strašně naštve. Jeho to demotivuje. V takto velké třídě to prostě nejde.*

7. Je pro kolektiv třídy něčím přínosná přítomnost integrovaného jedince?
- Myslíte se, že je pro třídu přínosné, aby ve třídě tento žák byl?

Učitelka: *V žádném případě, je to ohnisko.* Asistentka: *Možná jenom jednostranně. Aby děti věděly, že jsme různí a měli bychom ostatní přijmout, ať jsou jakýkoliv. V rámci výuky je to rozhodně brzdi. Prostředí, které on utváří ve třídě, pro ně také není dobré.*

Výzkumné otázky praktické části – dívka:

1. Jakou mírou se dokázal integrovaný žák socializovat mezi kolektiv své třídy?
  - V jaké míře je nyní socializovaná integrovaná žákyně podle Vás? (kolektiv své třídy)

Učitelka: *Myslím, že můžeme tvrdit, že je v současné době plně socializovaná. Je to dáno především temperamentem dívky a povahovými rysy. Je velmi přátelská, milá, komunikativní, není stydlivá a nemá problém navazovat kontakt i s novými spolužáky. Své omezení nebere jako žádný problém.* Asistentka: *Byla už dávno třídou přijata a byla její součástí, i když měla asistentku pedagoga.*

- Myslíte si, že ji spolužáci berou jako součást svého kolektivu?

Učitelka: *Ano. Dívka je v tom stejném kolektivu už od prvního ročníku. Složení této třídy se měnilo jen minimálně. S některými spolužáky se dívka zná už od mateřské školy. Berou ji jako každého jiného spolužáka ve třídě.* Asistentka: *Ano, Je to i díky tomu, že zde byla už od prvního ročníku. Děti společně začínaly od nuly a vše prožívaly společně.*

- Má dívka ve třídě nějaké kamarády?

Učitelka: *Ano, ve třídě má plno kamarádek. Je s nimi ve spojení i mimo školu. Volají si a chodí spolu ven.* Asistentka: *Samozřejmě, byla vždy velmi komunikativní. Uměla dobře navázat vztahy a nestyděla se. Některé děti znala už od mateřské školy.*

- Jak většinou dívka tráví přestávky?

Učitelka: *O přestávkách se většinou utvoří hloučky chlapců a dívek. Povídá si se spolužačkami.*

2. Jak spolupracuje a komunikuje integrovaný žák s třídní učitelkou a asistentkou pedagoga?
  - Jak většinou dívka reaguje na pokyny, které dáváte během vyučovacích hodin?

Učitelka: *Reaguje podobně jako ostatní spolužáci. Její spolupráce je často velmi závislá na jejím rozpoložení a aktuální náladě. Potřebuje mít stále nějakou motivaci pro udržení pozornosti.* Asistentka: *Na začátku hodiny vždy chvíli trvalo, než se uklidnila*

a začala se soustředit. Dokázala fungovat samostatně a plnit veškeré pokyny, které paní učitelka zadávala.

Výňatek z pozorování: Dívka pracuje stejně jako její spolužáci. Aktivní sama od sebe moc nebývá ale pokud se chodí pracovat k tabuli, tak se hned hlásí. I když ne vždy dává pozor, tak nemívá problém se zvládním práce.

- Jak dívka reaguje, pokud se jí na něco v hodině zeptáte?

Učitelka: *Je velmi bystrá, většinou odpovědi zná, sama se hlásí, když jí to baví. Pokud nemá zájem nebo se cítí unavená, tak je jakoby nepřítomna. Asistentka: Sama se ráda hlásila, pokud znala odpověď. Pokud se cítila unavená, tak ji učitelka nikdy schválně nevyvolávala. Jinak vždy odpovídala.*

- Na jaké úrovni je mezi vámi komunikace?

Učitelka: *Výborné. Její komunikační schopnosti jsou na vysoké úrovni. Má velkou slovní zásobu. Nebojí se komunikovat s nikým. Bývá ale tvrdohlavá a ráda si věci dělá po svém. Asistentka: Výborné. Je hodně upovídaná.*

Výňatek z pozorování: Paní učitelka hovoří s dětmi vlídně a ony ji uznávají.

3. Jakou mírou musí být AP nápomocen integrovanému žákovi?

- V jaké míře musela být dívce paní asistentka nápomocná v minulých ročnících (hodiny, přestávky)?

Učitelka: *V minulých letech s ní byla asistentka pořád. Přebírala si jí u vrátnice školy, pomáhala jí se přezout a převléknout. Nosila její batoh a pomáhala jí s přípravou pomůcek na hodiny. Hlíkala jí a chodila s ní i na toaletu. Při výuce nebylo potřeba dívce pomáhat. Asistentka: O hodinách minimálně. Jinak stále. Šlo převážně o samoobsluhu a chození po škole.*

4. V jaké míře integrovaný žák komplexně zvládá integraci do běžné ZŠ?

- V jaké míře podle Vás dívku ovlivňují její SVP?

Učitelka: *Snaží se, aby jí její postižení ovlivňovalo co nejméně. Dělá to tak už od prvního ročníku. Chce se vyrovnat svým vrstevníkům a být jako oni. Někdy se jim vyrovnat*

bohužel nemůže. Asistentka: Ovlivňovat jí to bude pravděpodobně celý život. Sama se snaží své limity posouvat. Chce vše zvládnout sama a to se jí často daří.

- Jak dívka chodí do školy připravená? (pomůcky, učebnice, stav penálu, domácí úkoly atd.)

Učitelka: Dívka má většinu pomůcek a učebnic dvakrát. Jednu sadu má ve škole a jednu doma. Zvládá sama nosit batoh, ve kterém má jen ty nejnmutnější věci, které musí brát i domů. Domácí úkoly vypracovává, ale většinou bez podpisu matky. Asistentka: Matka se přiznala, že vše připravuje do školy sama. Domácí úkoly dělala.

- Jak se dívka zvládá pohybovat bez dopomoci AP?

Učitelka: Ráda všechno dělá sama nebo se svými spolužačkami, než s někým dospělým. Holky ji chytí za ruce a společně chodí po škole i domů. Asistentka: V současné době se pohybuje po škole sama nebo s dopomocí spolužaček.

Výňatek z pozorování: Její chůze je vratká a kolébavá ale stabilitu si dívka celkem dobře dokáže udržet. Dívka jde s jednou spolužačkou o 5 minut dříve do jídelny než zbytek třídy. Tác s jídlem jí přinese a odnese spolužačka.

- Proč v tomto školním roce už dívka nemá asistenta pedagoga?

Učitelka: To, že v letošním roce nemá asistentku pedagoga, je především její zásluhou. Může za to její odhodlání, paličatost a chuť se vyrovnat ostatním vrstevníkům. Miluje pohyb, tanec a běhání, vše zvládá ve svých limitech, ale to jí neodradí. Velká zásluha patří jejím spolužačkám, které jí ochotně pomáhají. Asistentka: Nechtěla žádnou dopomoc od dospělé osoby. Chtěla všechno zvládnout sama a být samostatná. Čím starší byla, tím víc chtěla být stejná jako její spolužáci. Po konzultaci s rodinou a SPC se jí to podařilo.

5. Musela být nějakým způsobem upravena třída pro podporu úspěšné integrace žaka?
- Musela jste ve své třídě udělat nějaké změny nebo zavést podpůrná opatření kvůli SVP dívky?

Učitelka: *Ano. Sedí v první lavici uprostřed. Na židli má polštářek a pod nohama stupínek, který ji ulevuje od občasných bolestí nohou. Má speciální nastavitelnou lavici, která má prostor, ve kterém má uloženy pomůcky, sešity a učebnice. Jiné úpravy nemáme.*

Asistentka: *Ano, třída byla v přízemí. Ve třídě se žádné výrazné změny nedělaly. Nejdřív seděla se mnou v zadní lavici. Později byla přesazena do 1. lavice a já k ní pouze docházela. Pod nožkami měla stupínek. V druhé třídě dostala naklápěcí lavici, aby seděla rovně.*

6. Je pro vybraného žáka přínosné být integrován do běžné ZŠ nebo by pro něj bylo vhodnější vzdělávání ve speciální škole?
  - Myslíte si, že je pro dívku vhodná integrace do běžné ZŠ?

Učitelka: *Samozřejmě, její tělesné postižení nemá vliv na její začlenění nebo vzdělávání.* Asistentka: *Rozhodně ano. Ostatní žáci jsou jí obrovskou motivací k tomu, aby se dokázala posouvat dál a překonávat své omezení.*

Výňatek z pozorování: Dívka je celé dopoledne dobře naladěná a energická.

7. Je pro kolektiv třídy něčím přínosná přítomnost integrovaného jedince?
  - Myslíte se, že je pro třídu přínosné, aby ve třídě tato žákyně byla?

Učitelka: *Ano. Děti se naučí pochopit a vnímat, že nejsou všichni stejní. Pochopí, že jejich rozdílnost neznamená, že jsou jinými lidmi než oni. Naučí se brát tyto rozdíly jako samozřejmou věc a přijímají je jako něco normálního. Myslím si, že je to ovlivní i do budoucna.* Asistentka: *V tomto případě o tom nepochybuji. Myslím, že i ostatní spolužáci se od ní mohou mnohé naučit, protože je velmi bystrá. A naučí se lépe vnímat lidi s různými omezeními.*

4.9 Závěr šetření, formulace doporučení

U dvou vybraných integrovaných žáků v ZŠ Fryčovická bylo provedeno výzkumné šetření pomocí kvalitativních metod a postupů. Výzkumné šetření mělo za cíl nejen odpovědět na položené výzkumné otázky ale zejména naplnit hlavní a dílčí cíle, které byly stanoveny u této bakalářské práce. V kapitole interpretace výsledků můžeme vidět, že výzkumné otázky byly zodpovězeny u obou integrovaných vybraných žáků.

Hlavním cílem této bakalářské práce bylo analyzovat a následně zhodnotit individuální integraci vybraných žáků na 1. stupni ZŠ Fryčovická, Praha 9 – Letňany. Analýza byla vypracována v praktické části pomocí rozhovorů, pozorování a kazuistiky. Můžeme tedy závěrem přejít k hodnocení.

Chlapec ve třetím ročníku, který má diagnostikované ADHD, opoziční porucha vzdoru a specifické poruchy učení. Integraci do běžné základní školy pro něj můžeme hodnotit jako nevhodnou. Jeho integrace není přínosná ani pro tohoto žáka ani pro kolektiv třídy. K tomuto závěru bylo dospěno pomocí stanovených dílčích cílů práce, které bylo nutné naplnit jako první.

- Určit míru socializace vybraných žáků v třídním kolektivu.

Z rozhovorů a pozorování vyplývá, že se žák nedokázal plně socializovat do kolektivu třídy. Můžeme říct, že si kolektiv na žáka zvyknul a do určité míry jeho chování tolerují.

- Pomocí rozhovoru posoudit spolupráci a komunikaci žáků s třídní učitelkou a asistentkou pedagoga.

Z odpovědí rozhovoru můžeme říct, že žákova spolupráce a komunikace s nimi je na dobré úrovni. Je to dáno autoritou, vhodným přístupem a vzájemnou důvěrou. Vše je ale ovlivněno žakovou aktuální náladou.

- Vypozorovat v jaké míře vybraní integrovaní žáci zvládají komplexně integraci do běžné ZŠ.

Žák s pomocí podpůrných opatření nemá problém zvládat učivo. Potřebuje ale neustálé a řádné vedení. V jeho silách není zvládnout integraci samostatně.

- Zhodnotit, zda je pro vybrané žáky integrace do běžné ZŠ přínosná a vhodná.

Pro tohoto žáka nemá integrace žádné velké přínosy. Velký počet žáků, který v této vybrané škole nelze změnit, negativně ovlivňuje jeho prožívání a chování.

- Posoudit přínosnost integrace vybraných žáků pro kolektiv třídy.

Bohužel v tomto případě není nalezena přínosnost ani pro kolektiv třídy. Jediným přínosem pro žáky může být naučit se větší toleranci.

Doporučení pro tohoto žáka je přestup do školského zařízení, které má menší počet žáků ve třídě a je zároveň specializované na žáky s poruchami chování.

Dívka ve čtvrtém ročníku, která má diagnostikovanou DMO, spastická diparéza dolních končetin. Integraci do běžné základní školy pro ni můžeme zhodnotit jako vhodnou, úspěšnou až žádoucí. Integrace se ukázala, že je vhodná jak pro ni, ale i pro její kolektiv třídy. Dílčí cíle toto tvrzení jen upevňují.

- Určit míru socializace vybraných žáků v třídním kolektivu.

Z rozhovorů i pozorování vyplývá, že se dívka dokázala plně socializovat mezi svůj kolektiv třídy.

- Pomocí rozhovoru posoudit spolupráci a komunikaci žáků s třídní učitelkou a asistentkou pedagoga.

Žákyně nemá žádné komunikační obtíže. Její komunikace je na vysoké úrovni. Spolupráce je bezproblémová, jen někdy chybí větší motivace nebo se u ní projeví únava.

- Vypozorovat v jaké míře vybraní integrovaní žáci zvládají komplexně integraci do běžné ZŠ.

Žákyně i přes své omezení dokáže bez problémů samostatně zvládat jak učivo, přípravu i náplň hodin. Tělesné omezení zvládá pomocí podpůrných opatření.

- Zhodnotit, zda je pro vybrané žáky integrace do běžné ZŠ přínosná a vhodná.

Pro žákyni je integrace žádoucí. Její psychický i fyzický stav integrace kladně ovlivňuje. Ovlivnila ji natolik, že v tomto roce už nemá AP.

- Posoudit přínosnost integrace vybraných žáků pro kolektiv třídy.

Integrace žákyně je přínosná i pro kolektiv její třídy. Nejen, že ovlivnila jejich přístup k lidem se SVP do budoucna, ale je jejich vzorem, při překonávání překážek.

Doporučení pro tuto žákyni je rozhodně pokračovat v integraci i na dalším stupni této základní školy bez asistenta pedagoga. A dále rozvíjet osamostatňování do budoucna ve všech směrech.

ZÁVĚR

Bakalářská práce byla zaměřena na žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a jejich integraci, inkluzi na běžnou základní školu. Proto byla teoretická část zaměřena na související témata. Pro praktickou část a výzkumné šetření byla vybrána konkrétně základní škola Fryčovická v Praha 9 – Letňany. Výzkumné šetření bylo uskutečněno u vybraných dvou integrovaných žáků. Konkrétně chlapce s ADHD, opozičním chováním a sekundárními poruchami učení. Další vybranou byla dívka s mozkovou obrnou, diparézou dolních končetin. Hlavní cíl i dílčí cíle praktické části této bakalářské práce byly úspěšně naplněny. Bylo dosaženo rozdílných závěrů a doporučení pro vybrané integrované žáky. Je to dáno také tím, že každý jedinec měl jiné speciální vzdělávací potřeby a odlišné rodinné zázemí a situaci. U kvalitativního výzkumu nemůžeme všeobecně říct, že je integrace a inkluze správnou cestou pro každého jedince. Kvalitativní výzkum je ušit na míru každému jedinci a závěry z šetření náleží pouze danému jedinci. K integraci by se mělo přistupovat velmi zodpovědně a s rozvahou. V první řadě je vždy důležité řádné posouzení týmem odborníků. Zanalyzovat případy individuálně, zda bude integrace přínosem pro obě strany, s ohledem na progresi znevýhodnění. Faktorů, které by se měli posoudit je mnoho. Neméně důležitá je komunikace odborníků a školy s rodinou. Hraje zde roli nejen typ a míra zdravotního znevýhodnění jedince, jeho osobnost, ale také rodinné zázemí, sociální situace rodiny, kultura nebo také lokalita, kde rodina žije. Důležitý je také výběr běžné základní školy. Posoudit možnosti, kapacity, vybavení, lokalitu a další. Pokud se k integraci přistoupí, tak by měla být sledována a průběžně vyhodnocována. Jestli se bude integrace jevit jako nevhodná, tak by měla být možnost přesunout jedince tam, kde to pro něj bude vhodnější. Bohužel speciálních škol zaměřených na různé speciální vzdělávací potřeby není dostatek, jejich kapacity jsou omezené a žáci čekají, kdy se pro ně zde uvolní místo. Někdy rodina trvá na integraci z důvodu velké vzdálenosti speciální školy. To může být pochopitelné, ale pro jejich dítě zcela nevhodné. Jak už bylo uvedeno v úvodu bakalářské práce, mělo by být vždy myšleno především na konkrétního jedince. Na to, aby byl spokojený a cítil se dobře nejen v domácím prostředí, ale také v prostředí školním. Aby se postupem času dokázal osamostatňovat a následně se zapojit se do společnosti i trhu práce.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

ANDERLIK, Lore. Cesta k inkluzi: úvahy z praxe a pro praxi. Praha: Triton, 2014. ISBN 978-80-7387-765-1.

BARTOŇOVÁ, Miroslava a Marie VÍTKOVÁ. Strategie ve vzdělávání dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami: texty k distančnímu vzdělávání. 2., přeprac. a rozš. vyd. Brno: Paido, 2007. ISBN 978-80-7315-158-4.

BARTOŇOVÁ, Miroslava. Kapitoly ze specifických poruch učení I: vymezení současné problematiky. 2. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2010. ISBN 9788021052994.

FINKOVÁ, Dita a Jiří LANGER. Determinanty inkluze osob se zdravotním postižením. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. ISBN 978-80-244-4303-4.

HORÁKOVÁ, Radka. Sluchové postižení: úvod do surdopedie. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0084-0.

HRADILKOVÁ, Terezie. Praxe a metody rané péče v ČR: průvodce sociálním modelem. Praha: Portál, 2018. ISBN 978-80-262-1386-4.

JUNGWIRTHOVÁ, Iva. Dítě se sluchovým postižením v MŠ a ZŠ. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0944-7.

KENDÍKOVÁ, Jitka. Vzdělávání žáka s SVP. Praha: Raabe, [2016]. Dobrá škola. ISBN 978-80-7496-213-4.

KLENKOVÁ, Jiřina. Inkluze žáků s narušenou komunikační schopností a žáků se sluchovým postižením: psychologické, medicínské a speciálněpedagogické souvislosti = Inclusion of pupils with disordered communication ability and with hearing impairment : psychological, medical and special educational context. Brno: Masarykova univerzita, 2014. ISBN 978-80-210-7487-3.

KOCHOVÁ, Klára a Markéta SCHAEFEROVÁ. Dítě s postižením zraku: rozvíjení základních dovedností od raného po školní věk. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0782-5.

KOLÁŘ, Pavel. Rehabilitace v klinické praxi. Druhé vydání. Praha: Galén, [2020]. ISBN 978-80-7492-500-9.

MUNDEN, Alison a Jon ARCELUS. Poruchy pozornosti a hyperaktivita: přehled současných poznatků a přístupů pro rodiče a odborníky. Vyd. 3. Přeložil Dagmar

PIPEKOVÁ, Jarmila. Kapitoly ze speciální pedagogiky. 3., přeprac. a rozš. vyd. Brno: Paido, 2010. ISBN 978-80-7315-198-0.

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. Pedagogický slovník. 7., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0403-9.

PRŮCHA, Jan. Moderní pedagogika. Šesté, aktualizované a doplněné vydání. Praha: Portál, 2017. ISBN 978-80-262-1228-7.

RÖDEROVÁ, Petra, Lea KVĚTOŇOVÁ a Zita NOVÁKOVÁ. Oftalmopedie: texty k distančnímu vzdělávání. Brno: Paido, 2007. ISBN 978-80-7315-145-4.

SLOWÍK, Josef. Inkluzivní speciální pedagogika. Praha: Grada, 2022. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-271-3010-8.

SPILKOVÁ, Vladimíra. Proměny primárního vzdělávání v ČR. Praha: Portál, 2005.

TOMKOVÁ. Praha: Portál, 2008. Speciální pedagogika (Portál). ISBN 978-80-7367-430-4. Pedagogická praxe. ISBN 80-7178-942-9.

UZLOVÁ, I. Asistence lidem s postižením a znevýhodněním. 1. vyd. Praha: Portál, 2010. 136 s. ISBN 978-80-7367-764-0.

VÁGNEROVÁ, Marie. Současná psychopatologie pro pomáhající profese. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0696-5.

VALENTA, Milan, Jan MICHALÍK a Martin LEČBYCH. Mentální postižení. 2., přepracované a aktualizované vydání. Praha: Grada, 2018. Psyché (Grada). ISBN 978-80-271-0378-2.

VÍTKOVÁ, Marie, ed. Integrativní speciální pedagogika: integrace školní a speciální. 2. rozšíř. a přeprac. vyd. Brno: Paido, 2004. Edice pedagogické literatury. ISBN 80-7315-071-9.

ZELINKOVÁ, Olga. Poruchy učení: dyslexie, dysgrafie, dysortografie, dyskalkulie, dyspraxie, ADHD. Vyd. 12. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0875-4.

ZEZULKOVÁ, Eva. Rozvoj komunikační kompetence žáků s lehkým mentálním postižením. Ostrava: Ostravská univerzita, Pedagogická fakulta, 2013. ISBN 978-80-7464-395-8.

ZIKL, Pavel. Děti s tělesným a kombinovaným postižením ve škole. Praha: Grada, 2011. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-3856-7.

Seznam použitých zahraničních zdrojů

LECHTA, Viktor. Logopedické repetitórium: teoretické východiská súčasnej logopédie, moderné prístupy k logopedickej starostlivosti o osoby s narušenou komunikačnou schopnosťou. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1990.

Seznam použitých internetových zdrojů

Cerebral palsy Dr.Neal waill. 2 Definition (historical) Non progressive disorder of motion and /or posture secondary to an insult in the developing brain. - ppt download. SlidePlayer - Upload and Share your PowerPoint presentations [online]. Copyright © 2022 SlidePlayer.com Inc. All rights reserved. [cit. 26.11.2022]. Dostupné z: <https://slideplayer.com/amp/10883815/?fbclid=IwAR1jsjHVED771CUQAMN6NxM1T OmSNIO72j7-YUNbX2pUJyntjqrbPiigTaY>

Článek 14 - Právo na vzdělání | European Union Agency for Fundamental Rights. Redirecting to <https://fra.europa.eu/en> [online]. Copyright © adobestock.com, 2022 [cit. 10.01.2023]. Dostupné z: <https://fra.europa.eu/cs/eu-charter/article/14-pravo-na-vzdelani>

Legislativní rámec vzdělávání žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami | Šance Dětem. homepage | Šance Dětem [online]. Copyright © [cit. 21.12.2022]. Dostupné z: <https://sancedetem.cz/legislativni-ramec-vzdelavani-zaku-studentu-se-specialnimi-vzdelavacimi-potrebami>

Neurologie pro praxi [online]. Copyright ©2013 [cit. 09.01.2023]. Dostupné z: <https://www.neurologiepropraxi.cz/pdfs/neu/2010/06/04.pdf> 561/2004 Sb. Školský zákon. Zákony pro lidi - Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění [online]. Copyright © AION CS, s.r.o. 2010 [cit. 21.12.2022]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561>

Prohlížeč | MKN-10 klasifikace. Prohlížeč | MKN-10 klasifikace [online]. Copyright ©2022 [cit. 28.11.2022]. Dostupné z: <https://mkn10.uzis.cz/prohlizec/F70-F79>

Prohlížeč | MKN-10 klasifikace. Prohlížeč | MKN-10 klasifikace [online]. Dostupné z: <https://mkn10.uzis.cz/prohlizec/F80-F89>

Školský zákon ve znění účinném ode dne 1. 2. 2022, MŠMT ČR. MŠMT ČR [online]. Copyright ©2013 [cit. 27.08.2022]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/dokumenty/skolsky-zakon-ve-zneni-ucinnem-ode-dne-1-2-2022>

Vyhlášky ke školskému zákonu, MŠMT ČR. MŠMT ČR [online]. Copyright ©2013 [cit. 27.08.2022]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/dokumenty/vyhlasky-ke-skolskemu-zakonu>

Zrakové vady | Společnost pro ranou péči, z. s.. Společnost pro ranou péči, z. s. [online]. Copyright ©2013 [cit. 25.11.2022]. Dostupné z: <https://www.ranapece.cz/zrakove-vady/>

SEZNAM ZKRATEK

ADHD - Attention Deficit Hyperaktivity Disorder

ADD- Attention Deficit Disorder

AP - Asistent pedagoga

CNS - Centrální nervová soustava

DMO - Dětská mozková obrna

EU - Evropská unie

HMR - Mentální retardace

IVP - Individuální vzdělávací plán

LMR - Lehká mentální retardace

MR - Mentální retardace

ODD - Oppositional Defian Disorder

ORL - Otorhinolaryngologie

PMT - Photomultiplier tube

PO - Podpůrná opatření

PPP - Pedagogicko psychologická poradna

SPC - Speciálně pedagogické centrum

SPU - Specifická porucha učení

SPUCH - Specifická porucha chování

STMR - Středně těžká mentální retardace

SVP - Speciálně vzdělávací potřeby

SVP - Středisko výchovné péče

ROP - Retinopatie nedonošených

RVP ZV - Rámcový vzdělávací program základního vzdělávání

TMR - Těžká mentální retardace

WHO - World Health Organization

ZŠ - Základní škola

SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ

Seznam obrázků

Obrázek 1: Spastická a dyskinetická porucha DMO	23
---	----

Seznam tabulek

Tabulka 1: Rozdíly mezi integrací a inkluzí dle Anderlíka	11
Tabulka 2: Škála stupně sluchových poruch dle WHO	19
Tabulka 3: Klasifikace jednotlivých stupňů mentální retardace dle MKN-10. revize	25
Tabulka 4: Znak určující rozsah přidružených poruch chování.....	25

Seznam grafů

Graf 1: Procentuální zastoupení jednotlivých subtypů ADHD.....	29
--	----

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A – Zápisový sešit učitele po nástupu chlapce do vybrané ZŠ	I
Příloha B – Zápisový sešit učitele leden	II
Příloha C – PPP doporučení školského poradenského zařízení 2. ročník 1/2..	III
Příloha D – PPP doporučení školského poradenského zařízení 2. ročník 2/2 ...	IV
Příloha E – PPP zpráva školského poradenského zařízení 3. ročník 1/2.....	V
Příloha F – PPP zpráva školského poradenského zařízení 3. ročník 2/2	VI
Příloha G – Lékařská zpráva dětská neurologie.....	VII
Příloha H – Lékařská zpráva dětská a dorostová psychiatrie	VIII
Příloha CH – PPP při ZŠ pro žáky se SPUCH - zpráva.....	IX
Příloha I – Individuální vzdělávací plán 1/2.....	X
Příloha J – Individuální vzdělávací plán 2/2	XI
Příloha K – SPC – Zpráva z psychologického zařízení	XII
Příloha L – Zápisní lístek - dívka s DMO	XIV
Příloha M – Obrázek ze dne zápisu do ZŠ Fryčovická	XIV
Příloha N – Posuzovací lístek ze dne zápisu do ZŠ Fryčovická	XV
Příloha O – Záznam o návštěvě školy - SPC	XVI
Příloha P – SPC – Doporučení školského poradenského zařízení 1/2.....	XVII
Příloha Q – SPC – Doporučení školského poradenského zařízení 2/2	XVIII
Příloha R – SPC – Záznam o návštěvě školy	XIX

Příloha S – Rozhovor třídní učitelka - chlapec	XX
Příloha T – Rozhovor asistentka pedagoga – chlapec	XXIII
Příloha U – Rozhovor třídní učitelka - dívka	XXV
Příloha V – Rozhovor asistentka pedagoga - dívka	XXVIII

Příloha A – Zápisový sešit učitele po nástupu chlapce do vybrané ZŠ

✓
17.9.

Kale je silice pohodlný, nepřipravuje si věci, musí být mnohokrát připomínán. Odmítá si ublížet.

Důslednost při plnění úkolů se mu vůbec nelíbí.

o Aj - nepracuje, lež na lavičce; na p. učitelku nepracuje.

18.9.

Odmítal odjet na hodinu Aj. Řečí se nám, že si nepracuje. Kale slýnáje. Odmítá si kapsat úkoly (nebudeme mu je psát).

neplněte DO: písanka 24

Stále nemá pro na psaní
(to s pětáku nepíše!!!)

Aj - nepracoval do PS, mohl
doplnit ano s pomocí p. arit.
taky ani mru. **DOPLETE**
PS 27

jinak ok.

15.1.

Nemá DO & E1 - krčky sh. 1 (2 drůbky
l měl napoár a školníku!)

Nedoditany PS Aj sh. 27

Nedoditany přístupe sh. 21

!! SPATNA! DAVNO!

Příloha C – PPP doporučení školského poradenského zařízení 2. ročník 1/2

Pedagogicko - psychologická poradna
Jaselská 826, Kolín, 280 00
pracoviště Praha – východ, Mochovská 570, Praha 9 – Hloubětín, 194 00
tel.: 281 867 331, email: prahavychod@pppsk.cz

Naše Zn. (č.j.):
Datum:
Vyřizuje:
Evid. č. spisu:
IZO ŠPZ:

ZŠ Fryčovická
Fryčovická 462
19900 Praha 9 - Letňany

paní
Jiřina Janečková
5. května 434
25064 Měšice

DOPORUČENÍ ŠKOLSKÉHO PORADENSKÉHO ZAŘÍZENÍ PRO VZDĚLÁVÁNÍ ŽÁKA SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI VE ŠKOLE

Dítě/žák/student

Jméno a příjmení: ██████████
Datum narození: ██████████
Bydliště: ██████████
Škola: ZŠ Fryčovická Fryčovická 462, 19900 Praha 9 - Letňany
Ročník: 2. Třída: II.

Souhrnné údaje k vyšetření a stanoveným PO

Převažující stupeň PO: **3** Identifikátor znevýhodnění: **06T0M00**
Změna stupně: ne Další znevýhodnění: **000000**
Návrh organizační formy vzdělávání:
 bez IVP třída, oddělení, studijní skupina v běžné škole podle §16, odst. 9 ŠZ
 s IVP zařazení do školy zřízené pro žáky podle §16 odst. 9 ŠZ
Datum přijetí žádosti o poskytnutí por. pomoci:
Data vyšetření v ŠPZ: Datum konzultace se školou:
Platnost doporučení do: Termín nového posouzení SVP 5):
Návrh poskytování pod. opat. (od-do):

I. Závěry vyšetření žáka podstatné pro vzdělávání a pobyt žáka ve škole

Aktuálně značně oslabené dispozice ke vzdělávání. Chlapec je zvýšeně unavitelný, s únavou klesá motivace k plnění úkolů, pozornost značně kolísá, objevuje se psychomotorický neklid. Postupně chlapec odmítá spolupráci, výkon se značnými výkyvy, úroveň mluveného projevu téměř nesrozumitelná (huhňá, mluví tiše, končí uprostřed věty atd.). Značně oslabený logický úsudek, prostorová orientace a schopnost interpretace sociálních situací. Mírně oslabené početní dovednosti a schopnost zrakového zpracování komplexního vizuálního podnětu. Vízuomotorické dovednosti a schopnost asociálního učení na kvalitní úrovni.

dg. ADHD, opoziční porucha chování

S ohledem na výrazné potíže chlapce doporučujeme dopomoc asistenta pedagoga v ZŠ.

II. Vyhodnocení Plánu pedagogické podpory/IVP (pokud byl poskytován)

III. Podpůrná opatření (Konkrétní postupy v kategoriích podpůrných opatření, které mají být aplikovány)

Metody výuky

- Tolerance potíží s pozorností, zvýšenou unavitelností a psychomotorickým neklidem.
- Umožnit pohybové uvolnění, relaxaci.

3:

Doporučení ŠPZ

str. 1 z 4

Příloha D – PPP doporučení školského poradenského zařízení 2. ročník 2/2

- Posilovat žádoucí způsoby.
- Stanovit jasná pravidla a hranice, režim a raa.
- Během vyučování chlapce zklidňovat pravidelným režimem a předem stanovenými strukturami.
- prosazovat, trvat na jejich dodržování.
- Kompenzovat zkrácení doby pozornosti a tolerovat odklony.
- Udržovat s dítětem častý oční kontakt.
- Využívat zklidňující dotek.
- Dodržovat zásadu „málo a často“.
- Individuální vedení a systematické směřování k žádoucím pracovním návykům.
- Chlapce při ztrátě koncentrace na úkol vracet zpět k plnění daného úkolu a záměrně usměrňovat pozornost odpovídajícím směrem.
- Vést chlapce k pravidelné systematické kontrole práce a k dokončení úkolu, častěji ho motivovat a chválit.
- Konfliktní situace s chlapcem řešte individuálně, na konkrétním případě (co konkrétně v chování bylo nepřipustné, jaké by byly alternativy v chování). Situace rozebírejte až poté, co se chlapec uklidní.

Úpravy obsahu vzdělávání

Posilování vzdělávání v oblastech, kde chlapec selhává.

3

Forma vzdělávání ¹⁾

denní

3

Organizace výuky (úpravy v organizaci výuky ve školní třídě případně i mimo ni; požadavky na práci pedagogů; podpora žáků, u kterých nelze zajistit domácí přípravu; požadavky na specifika domácí přípravy)

Zvážit vhodné místo k sezení - tak, aby měl chlapec co nejméně rušivých podnětů kolem sebe.

Možnost odpočinku, odreagování při únavě za jasně stanovených, předem domluvených podmínek.

3

Vzhledem k výrazným potížím chlapce doporučujeme spolupráci s asistentem pedagoga.

Personální podpora ve škole

Vzhledem k obtížím chlapce je nezbytná dopomoc asistenta pedagoga, který bude chlapce vracet k práci při odklonech pozornosti, pomáhat mu se lépe soustředit na dění ve třídě, umožní mu pracovat v individuálním režimu dle jeho aktuálních možností a potřeb, povede ho k žádoucím pracovním návykům. Asistent pedagoga bude chlapci nastavovat hranice, důsledně ho vést k dodržování pravidel, dopomáhat mu v sociálních situacích ve třídě. Vhodný je nácvik sociálních interakcí, modelování vhodného chování. V případě potřeby (afekty, agresivita) může AP s chlapcem opustit třídu, než dojde k opětovnému zklidnění.

Personální podpora - pedagogická	Stupeň	Počet hodin	Zdroj financování	Kód NFN ³⁾	Od-do
☒ Asistent pedagoga	3	20	NFN		
☐ Další pedagogický pracovník					
☐ Školní speciální pedagog					
Zdůvodnění potřebnosti opatření pro školu (podmínky školy):					
☐ Školní psycholog					
Zdůvodnění potřebnosti opatření pro školu (podmínky školy):					

IV. Podpůrná opatření jiného druhu (dle zdravotního stavu, zátěžové situace v rodině či škole - vztahové problémy, postavení ve třídě; v jakých činnostech, jakým způsobem)

V. Úprava podmínek přijímání ke vzdělávání a ukončování vzdělávání (stupeň podpůrného opatření)

3

Příloha E – PPP zpráva školského poradenského zařízení 3. ročník 1/2

Naše Zn. (č.j.) - š.:
Naše Zn. (č.j.) - š.z.:
Datum:
Vyřizuje:
Evid. č. spisu:
IZO ŠPZ:

paní
Fryčovická
19900 Praha 9 - Letňany

ZPRÁVA ŠKOLSKÉHO PORADENSKÉHO ZAŘÍZENÍ

Pouze pro žáka nebo zákonného zástupce!

Dítě/žák/student

Jméno a příjmení: ██████████
Datum narození: ██████████ Věk v den vyšetření: ██████████
Bydliště: Fryčovická 19900 Praha 9 - Letňany
Škola: Základní škola Fryčovická Fryčovická 462, 19900 Praha 9 - Letňany
Š. zařízení:
Ročník: 3. Třída: 3.
Důvod vyšetření Na základě žádosti SPC Zlíchov - posouzení písemného projevu.
Zpráva je určena

Podklady pro stanovení podpůrných opatření ve vzdělávání

Anamnéza:

Z dřívějších vyšetření vyplývá diag. ADHD, opoziční porucha vzdorů. Chlapec aktuálně medikován. Dále viz spisová dokumentace.

Průběh vyšetření: (záznam o průběhu vyšetření, popis použitých postupů a diagnostických nástrojů, záznam konzultace s dalšími subjekty, které se podílejí na péči o žáka)

a) Část psychologická

b) Část speciálně-pedagogická

██████████ navázal kontakt bez obtíží, byl komunikativní a spolupracující. Ochetně ukazoval všechny připravené učebnice a sešity. Ve škole ho baví zejména čtení a matematika. Naopak méně rád má angličtinu, i když se zkouší učit několik jazyků (multilingvální rodinné prostředí). Ve třídě využíval asistentku pedagoga. Snažil se podat co nejlepší výkon i přes projevy nastupující únavy a kolísání pozornosti. V oblasti písemného projevu byla patrná snížená motivace a sebeuvědomění si určitých obtíží. Ve čtenářském projevu si byl ██████████ velmi jistý a čtení vnímal jako jednu ze svých silných stránek.

Ve zkouškách sluchové percepce se objevovaly dílčí nepřesnosti ve sluchové analýze a syntéze (zejména u delších slov, která však ██████████ znal). Pro lepší identifikaci hlásek ██████████ slova většinou opakoval. Rozdíl mezi tvrdými a měkkými slabikami zdůvodňoval písmeny T, D, N. Po speciálně pedagogické intervenci a vyvození důvodu rozdílnosti ve výslovnosti lépe identifikoval tvrdé a měkké slabiky.

Čtení je relativně plynulé, s občasnými zárazy (z důvodů snahy o rychlejší tempo, které je pak v důsledku překotné a nepřesné). Čtenářský projev není zcela plynulý, bez intonace a citového zabarvení, docházelo k vynechávání háčků a čárek nebo naopak k jejich nevhodnému umístění ve slovech, kde se nevyskytovaly. Reprodukce přečteného byla samostatná avšak nepřesná a spíše rámcová.

V písemném projevu docházelo ke střídání tiskacího a psacího písma, ke komolení, sluchové a zrakové záměně, obtížím v umístění diakritiky a rozlišování tvrdých a měkkých slabik, nesprávné hraničení slov. Písemný projev byl zásadně ovlivněn způsobem osvojených pracovních návyků během psaní, pozorností a sníženou motivací.

Doporučení:

- pro domácí přípravu k rozvoji fonemického povědomí využít metody krokování a motorického zvýraznění délek samohlásek a háčků
- využívat pomůcky na Y / I (ve formě tvrdé kostky a měkké houbičky), bzučák pro značení délek samohlásek v textu pracovat s barevním zvýrazněním délek samohlásek a háčků
- pravidelné psaní (kvalitní psací potřeby) např. 5 slov denně, nejdříve je hláskovat a poté napsat
- pravidelné čtení dle vybrané knížky (alespoň 3krát týdně 10 minut nahlas)

Příloha F – PPP zpráva školského poradenského zařízení 3. ročník 2/2

- pomalejší tempo psaní
- hodnotit kvalitu před kvantitou (nechat napsat pouze zvládnutelnou část, případně co nestihne, nehodnotit jako
- písemnému ověřování znalostí dítěte volit spíše práce menšího rozsahu, s možností stručné písemné odpovědi, případně testové formy s volbou správné odpovědi
- dále řídit se obecnými doporučeními práci s dětmi s ADHD ve škole (viz příloha)

Organizace výuky (úpravy v organizaci výuky ve školní třídě případně i mimo ni; požadavky na práci pedagogů; podpora žáků, u kterých nelze zajistit domácí přípravu; požadavky na specifika domácí přípravy) - v zasedacím pořádku třídy najít méně rušivé místo, aby se dítě mohlo lépe soustředit

Personální podpora ve škole

Využívat asistenta pedagoga, dle potřeb chlapce. Podporovat jeho samostatnost a pomáhat v uplatnění IVP. Nastavovat hranice chlapci a učit ho pracovním návykům. Posilovat jeho sociální kompetence. V případě potřeby (afekty apod.) možnost využít AP k doprovodu chlapce ze třídy, než dojde ke zklidnění.

Personální podpora - pedagogická	Stupeň	Počet hodin	Zdroj financov. 3)	Kód NFN 3)	Od-do
☒ Asistent pedagoga	3	20	PNFN		
☐ Další pedagogický pracovník					
☐ Školní speciální pedagog					
Zdůvodnění potřebnosti opatření pro školu (podmínky školy):					
☐ Školní psycholog					
Zdůvodnění potřebnosti opatření pro školu (podmínky školy):					

Hodnocení žáka (kritéria hodnocení, specifika forem hodnocení dle charakteru obtíží) - Poskytovat možnost opravy při výrazném selhání. Vzhledem k obtížím tolerovat jejich projevy v hodnocení.

IV. Podpůrná opatření jiného druhu (dle zdravotního stavu, závažové situace v rodině či škole - vztahové problémy, postavení ve třídě, v jakých činnostech, jakým způsobem)

DOPORUČENÍ PRO DOMÁCI PŘÍPRAVU

- pravidelná domácí příprava z hodiny na hodinu
- nácvik autodiktátu, procvičování diktátů, doplňování, zdůvodňování, samostatné hledání chyb
- důsledné vedení (Jednoznačná a jasně stanovená pravidla)
- vždy být konkrétní, zejména při vysvětlení nevhodnosti chování, vždy se ujistit, že dítě ví, že se chovalo špatně
- hodnotit pozitivní chování nahlas (opět konkrétnost)
- volit strategie, které pomohou eliminovat nedostatky pozornosti, podněty pro zapamatování, síťování poznatků, motivace, spíše kratší úkoly
- zadávání jednotlivých úkolů a důsledné sledování splnění
- vybrat konkrétní čas a místo na domácí přípravu, které je pokud možno bez zbytečných rušivých vlivů (např. místnost bez TV)
- pravidelnost a režim dne – dodržovat čas určené činnosti. (graficky znázornit rozvrh pro daný den – možnost odškrtnout si činnost, když je dokončena)
- střídaní činností
- při procvičování je třeba učivo dostatečně strukturovat, odtrhávat, barevně odlišovat, uvádět v souvislostech
- dodržovat pravidelné přestávky (každých deset-dvacet min.)
- hrát stolní hry – paměťové (pexeso), logické (např. Ubongo, Castle junior) pozornostní (např. Flip Flop, Shapy, Chňapní pejska/čuníka)
- pokud možno pravidelné sportovní vyžití

Doporučuji spolupráci s SVP a zvážít jejich doporučení k diagnostickému pobytu.

V. Úprava podmínek přijímání ke vzdělávání a ukončování vzdělávání (stupeň podpůrného opatření)

Příloha G – Lékařská zpráva dětská neurologie

LÉKAŘSKÁ ZPRÁVA

Datum:

Pacient: ██████████	Rodné číslo:	
Bydliště:	Pojišťovna:	111
Telefon:	Věk:	let
Zařízení: Dětská neurologická ordinace MUDr. Ouzká	Odbornost:	409
Adresa: Lovosická 440/40, 19000 Praha 9	IČP:	
Telefon: 266010302	Lékař:	MUDr.

Datum: Čas: 15:11 Dg.: F900

Výkony: 29002 (F900) CÍLENÉ VYŠETŘENÍ DĚTSKÝM NEUROLOGEM

Od poslední kontroly nestonal.

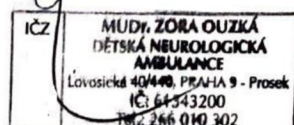
EEg - norm. graf
MR mozku bez patologie
Concentra s efektem
obj., neurotop. nález v normě

Zá: Poruchy soustředění, bolesti hlavy
EEG, MR mozku a neurotop. nález v normě .

Dop.: Dále péče psychologa a psychiatra .
Norm. neurologická vyšetření newylučují diagnosu ADHD , vylučují ale jiný závažný neurolog. původ potíží.

Asistenta ve škole plně doporučuji .
Neurolog.- ko dle potřeby .

Dr.Ouzká

Příloha H – Lékařská zpráva dětská a dorostová psychiatrie

MUDr. Svetlana

Ambulance dětské a dorostové psychiatrie, K Nemocnici 2305, Kladno, 27201

Tel: 733321909, email: svetlanakroftova@seznam.cz

IČZ 22116000, IČP 22116001, odb 306

199 00 Praha

09:33 F90.1 OK

Subj.: 8,5 letý chlapec, chodí do ZŠ Letňany, kde je od druhé třídy, předtím chodil do ZŠ . Nyní třetí třída.

Etnicky smíšená rodina. Otec chlapce z pobřeží slonoviny, matka Češka. Starší sestra je v pořádku 9,5 roku.

Chlapce jsme v Praze vedla jako ADHD, užíval Ritalin 1-0-0 a Risperidon 0,5mg na noc.

byl vyšetřen v PPP - kde potvrdili ADHD, v únoru ho čeká vyšetření na specifické poruchy učení.

Má asistenta pedagoga.

Dle maminky. první dvě hodiny vyučování zvládla, pak chtěl jít doml pak vůbec nereagoval.

Dle bratra matky nerespektuje autority, jeho ano i svého otce, ale u ostatních má zárazy, reaguje vznětlivě.

snadno se mu spustí agrese. tetě dal pěstí do břicha, byla těhotná, když mu nedovolila hrát hry na playstationu.

Vyhrožuje, že skočí z okna, utíká ze školy, zlobí a nechce poslechnout.

Uteká jim ze stanování, uteče ze školy. Něco jim udělá, neomluví se, pak třeba přijde a řekne, zbij mě.

Nezeptá se na nic, dělá si co chce.

Tělesně se s ničím neléčí,

TK,P 115/76, 86

Obj.: velická impulzivita, opozičnické chování, sociálně nezralý, reaguje vznětlivě, má nízkou frustrační toleranci.

porucha pozornosti, PMT v normě, významné poruchy chování, nereaguje na tresty.

Do školy doporučuji asistenta pedagoga

Dop.: Concerta 36 mg 1-0-0,

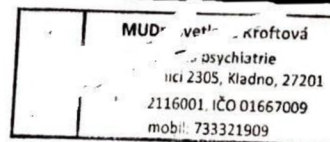
poté event. pobyt v SVP, nebo na dětské psychiatrii

Dg.: F90.1 Hyperkinetická porucha chování

Opozičnické chování

Zav.: Pacient byl poučen o povaze svého onemocnění a léčebném plánu. Poučení rozuměl, měl možnost klást dodatečné otázky, s léčbou souhlasí. Tato zpráva je určena pro praktického lékaře či specialistu.

ZP: Dg.: F90.0 Výkony: 09615 1x (F900) ; 36022 1x (F900)

Příloha CH – PPP při ZŠ pro žáky se SPUCH - zpráva

PEDAGOGICKO-PSYCHOLOGICKÁ PORADNA
při ZŠ pro žáky se specifickými poruchami chování
Na Zličově 6, 152 00 Praha 5
e-mail: spcspuch@volny.cz tel. 602271166, 226519669

Vážená paní

[redacted]
Fryčovická 458
Praha 9 - Letňany
199 00

Č.j. [redacted]

Věc: Zpráva [redacted] bydl. Fryčovická [redacted] Praha 9

Od [redacted] docházel [redacted] na krátkodobou individuální terapii. Maminka popisovala problematické až nezvladatelné chování ve škole, ale i doma, pokud doma není otec, kterého jediného [redacted] poslechne. [redacted] v péči dětské psychiatrie, v době docházky k nám byla tato péče přerušena, dále v péči PPP Středočeského kraje.

V individuální práci [redacted] spolupracoval dobře, i když ne, vždy ochotně. Byly na něm vidět projevy poruchy pozornosti – ADHD, psychomotorický neklid, krátkodobá pozornost, pokusy o překračování předem daných pravidel. Při společném setkání s matkou a sestrou (otec se odmítl zúčastnit), kdy jsme měli společně tvořit domácí pravidla se [redacted] choval naprosto nezvladatelně. Odmítl spolupracovat, chtěl utíkat, matku neposlechl, když mu bránila v útěku, tak ji fyzicky napadal.

Matce doporučena další spolupráce s dětskou psychiatrií a zvážení pobytu tamtéž. Dále se nabízela možnost další spolupráce se SVP [redacted], které je blízko jejich bydliště. Na našem pracovišti možná docházka do ambulantní skupiny pro děti s ADHD, která bude otevřena, pokud to [redacted] situace dovolí v příštím školním roce.

Při kontrolním vyšetření v PPP se zaměřit i na specifické poruchy učení, podpora asistenta pedagoga v dalším školním roce se zdá nezbytná.

PEDAGOGICKO-PSYCHOLOGICKÁ PORADNA
při ZŠ pro žáky se SPUCH
na Zličově 6, 152 00 Praha 5
tel. 602 271 166 226 519 669

V Praze dne [redacted]

Mgr. Radka [redacted]
Speciální pedagog - psychoterapeut

Příloha I – Individuální vzdělávací plán 1/2

Individuální vzdělávací plán

Jméno a příjmení žáka	[REDACTED]
Datum narození	[REDACTED]
Bydliště	Praha 9 - Letňany
Škola	ZŠ Fryčovická, Fryčovická 462, Praha 9- Letňany 199 00
Ročník	[REDACTED] Školní rok [REDACTED]

ŠPZ, které vydalo doporučení pro IVP	PPP pro Prahu 3 a 9 SPC Zlíchov
Kontaktní pracovník ŠPZ	[REDACTED]
Školská poradenská, zdravotnická a jiná zařízení, která se podílejí na péči o žáka	SPC Zlíchov PPP pro Prahu 3 a 9 Ambulance dětské a dorostové psychiatrie Kladno

Rozhodnutí o povolení vzdělávání žáka podle IVP ze dne:	[REDACTED]
Zdůvodnění:	
Dg, ADHD, opoziční porucha chování	

Priority vzdělávání a dalšího rozvoje žáka (cíle IVP):	Zvládnutí základních vědomostí a dovedností dle ŠVP, eliminovat nedostatky pozornosti a neobratnost v kontaktu s dospělými i spolužáky, rozvíjet schopnost interpretace sociálních dovedností, vytvořit základní pravidla a posilovat žádoucí způsoby chování a řešení situací, podporovat spolupráci se spolužáky.
--	---

Předměty, jejichž výuka je realizována podle IVP:	Porucha se promítá do všech předmětů.
---	---------------------------------------

Podpůrná opatření (specifikace stupňů podpůrných opatření)	
Metody výuky (pedagogické postupy)	Zvýšený dohled a dopomoc asistenta, časté hodnocení a pochvaly v hodině, tolerance písma a úpravy, dopomoc s ústním projevem, umožnit manipulaci s pomůckami na odreagování a uvolnění (relaxace).
Úpravy obsahu vzdělávání	Obsah vzdělávání je v souladu se ŠVP.
Úprava očekávaných výstupů vzdělávání	Podle aktuálního stavu může dojít v případě nutnosti k úpravě organizace práce v hodině, v domácí i školní přípravě.
Organizace výuky	Integrace v běžné třídě s pomocí asistenta, spolužáků, manipulace s pomůckami na odreagování, časová a bodová úprava samostatné práce.
Způsob zadávání a plnění úkolů	Kontrola úkolníčku, průběžná kontrola plnění během samostatné i společné práce, dopomoc při ztrátě orientace.
Způsob ověřování vědomostí	Důsledně vyžadovat plnění povinností, pomáhat s ústním projevem, tolerovat písemný projev.

Příloha J – Individuální vzdělávací plán 2/2

a dovedností	
Hodnocení žáka	Časté hodnocení a povzbuzování v hodině, klasifikace práce s vyznačenou úlevou, zkrácená cvičení, dostatek času. Hodnocen klasifikačním stupněm.
Pomůcky a učební materiály	Využívání názorných učebních pomůcek, relaxační pomůcky na odoregování.
Podpůrná opatření jiného druhu	Umožnit změnu pracovní polohy, pohodlnou pozici při samostatné práci (např. testy – koberec), uvolnění-relax. míč. Doporučení – sportovní vyžití.
Personální zajištění úprav průběhu vzdělávání (asistent pedagoga, další pedagogický pracovník)	Asistent pedagoga.
Další subjekty, které se podílejí na vzdělávání žáka	SPC Zlíchov (skup. terapie).
Spolupráce se zákonnými zástupci žáka	Rodina – pravidelná kontrola úkolníčku a průkazu žáka, zajistit základní dom. přípravu podle doporučení poradny, dostupnost spojení a domluvy s rodiči. Na doporučení zajistit odbornou terapeutickou péči ve spec. zařízení, péči psychologa – kontrola docházky. Zajistit sportovní vyžití.
Dohoda mezi žákem a vyučujícím	Zajistit a vytvořit podmínky nekonfliktní spolupráce s asistentem i tř. učitelem. Pravidla slušné komunikace a důvěry.

Podrobný	
ČJ	Zkrácení samostatné písemné práce, větší časová dotace, tolerance úpravy, písma.
M,F	Větší časová dotace, povysvětlení zadání, textu.
Aj	Hodnocení nacvičených textů, dovysvětlení, ústní zk., tolerance písma a úpravy.
RJ	
D,Z	
CH	
PŘ, VL	Dopomoc asistenta při zápisu poznámek, dovysvětlení textů, kontrola při samostatné práci.

Osoby zodpovědné za vzdělávání a odbornou péči o žáka		Jméno a příjmení	Podpis
Třídní učitel/ka			
Vyučující	Vyučovací předmět		

Příloha K – SPC – Zpráva z psychologického zařízení

Speciálně pedagogické centrum při Mateřské škole speciální

Štíbrova 1691, 182 00 Praha 8
tel.: 284 688 941
E-mail: spc@stibrova.cz

V Praze

Č.j.:

Důvěrné!

Zpráva z psychologického vyšetření

[REDACTED]

Byl/a vyšetřen/a dne [REDACTED] na žádost matky ve věku 5 let a necelých 9 měsíců.

Důvod vyšetření: posouzení aktuální psychomotorické úrovně pro účely školního zařazení

Jedná se o dívku s dětskou mozkovou obrnou, která je aktuálně integrována v MŠ [REDACTED], kde je dobře adaptována.

Z vyšetření: [REDACTED] spolupracuje hezky po celou dobu vyšetření, je milá, komunikativní, otevřená k podnětům z okolního světa.

Po celou dobu pracuje se zájmem, je patrné, že problémové úkoly jsou pro ni zajímavé jako takové, ráda řeší výzvy. Pracovní tempo je přiměřené, [REDACTED] pracuje rychle, ale s rozmyslem. Exekutivní funkce jsou dobře vyvinuté, [REDACTED] je aktivní v hledání řešení, snaží se najít správnou cestu.

Celkově je výkon vyrovnaný jak v oblasti verbální a neverbální, celkový rozumový výkon spadá do pásma vyššího průměru.

Osobnostně je [REDACTED] milá, zvědavá dívka.

Závěr: Celkový rozumový výkon se pohybuje v pásmu vyššího průměru, v jednotlivých oblastech je vyrovnaný.

Doporučení:

- [REDACTED] doporučuji vzdělávat podle RVP ZV
- Respektovat případnou zvýšenou unavitelnost, která vyplývá z fyzického stavu
- Výhledově doporučuji přechod do poradenského pracoviště, které se specializuje na děti s tělesným postižením a může doporučit specializované způsoby rehabilitace a kompenzační pomůcky – v Praze je to speciálně pedagogické centrum při škole JÚŠ

psycholog SPC

SPECIÁLNÉ PEDAGOGICKÉ CENTRUM
při MŠ speciální
Štíbrova 1691, 182 00 Praha 8
tel.: 284 688 941, 731 528 935
www.stibrova.cz

Příloha L – Zápisní lístek - dívka s DMO

Zápisní lístek žáka do 1. třídy pro školný rok:	
Příjmení a jméno dítěte: [REDAKCE]	Datum narození:
Rodné číslo: [REDAKCE]	Státní občanství: ČESKÉ
Místo narození: PRAHA	PSČ: 199 00
Místo trvalého pobytu: PRAHA,	
1. zákonný zástupce - matka:	
Příjmení a jméno:	
Adresa bydliště (pokud není shodné s žákem):	
PSČ:	Telefon:
2. zákonný zástupce - otec:	
Příjmení a jméno:	
Adresa bydliště (pokud není shodné s žákem):	
PSČ:	Telefon:
Zdravotní stav dítěte: NEUROLOGICKÁ NEMOC - SPASTICKÁ DIPARÉZA DOLNÝCH KONČETÍN	
Zdravotní obtíže, které by mohly mít vliv na průběh vzdělávání: POSTIŽENÍ NOŽICEM, OBŤIŽNÁ NESTABILNÍ CHŮZE - STATICKÁ FORMA DĚTSKÉ MOZGOVÉ OBRNŮ	
Zdravotní pojišťovna:	
Adresa spádové školy: ZŠ FRYČOVICKÁ FRYČOVICKÁ 462, PRAHA 9	
Sdělení vyžadující zohlednění při vzdělávání: ASISTENT? OSVOBZENÍ TV?	
Zákonný zástupce žádá odklad povinné školní docházky (ANO - NE): Doporučení učitele (ANO - NE):	
Mateřská škola:	
Nastupuje dítě v řádném termínu (ANO - NE):	
Mám zájem o: (ANO - NE)	školní družinu: ANO přípravný kurz: ?
Sourozenci na naší škole: /	
Vydána žádost o odložení školní docházky (ANO - NE):	
<p>PROHLÁŠENÍ: Dávám svůj souhlas Základní škole Fryčovická - Fryčovická 462, Praha 9 – Letňany k tomu, aby zpracovávala a evidovala osobní údaje a osobní citlivé údaje včetně rodného čísla mého dítěte ve smyslu všech ustanovení zákona č. 101/2000 Sb. o ochraně osobních údajů v platném znění a zákona č. 133/2000 Sb. o evidenci obyvatel a rodných číslech v platném znění. Svůj souhlas poskytnu pro účely vedení povinné dokumentace školy podle zákona č. 561/2004 Sb. školského zákona v platném znění a zák. č. 472/2011 Sb., vedení nezbytné zdr. dok. a psycholog. vyšetření, mimoškolní akce školy jako školní výlety, školy v přírodě a lyžařské kurzy, přijímací řízení na střední školy, úrazové pojištění žáků a pro jiné účely související s běžným chodem školy. Souhlas poskytnu na celé období školní docházky mého dítěte na této škole a na zákonem stanovenou dobu, po kterou se tato dokumentace na škole povinně archivuje. Souhlas poskytnu pouze uvedené škole, která bez zákonem stanovených případů nesmí tyto osobní a citlivé osobní údaje poskytnout dalším osobám a úřadům. Byl jsem poučen o právech podle zákona č. 101/2000 Sb., zejména o svém právu tento souhlas kdykoli odvolat a to i bez udání důvodů.</p>	

Příloha M – Obrázek ze dne zápisu do ZŠ Fryčovická

Příloha N – Posuzovací lístek ze dne zápisu do ZŠ Fryčovická

Jméno .....
[REDACTED]

1. **Logopedie:** co: r ř l s š c .....⁺⁺⁺

navštěvuje ano-ne

2. **Držení tužky:** dobře – špatně
lehce – s

3. **Grafomotorika:**

kresba

4. **Barvy:** zná – nezná

5. **Řečový projev:** slova, věty, vypravuje,
sděluje

zážitky, komunikuje-nekommunikuje

6. **Pracovní zralost:** nesedí – sedí klidně,
soustředěný – nesoustředěný

snaživý – nedbalý

7. **M:** více x méně
(porovnání)

8. **Ostatní:**

LEVAK

Příloha O – Záznam o návštěvě školy - SPC

Speciálně pedagogické centrum při Mateřské škole speciální

Štřbrova 1691, 182 00 Praha 8
tel.: 222 251 948, mobil: 731 528 935
E-mail: spc@stibrova.cz

Záznam o návštěvě školy

Jméno: [redacted]
Škola: Základní škola Fryčovická
Třída: 2.
Výjezdový pracovník: [redacted]

Do školy jsem přijela po domluvě s paní ředitelkou. Byla jsem účastna v hodině angličtiny, konzultovala jsem s paní učitelkou třídní, paní ředitelkou a asistentkou pedagoga.

Při hodině angličtiny bylo ve třídě 11 dětí, [redacted] sedí na konci řady lavic, u dveří. V hodině angličtiny [redacted] téměř vůbec nepotřebuje asistenci, proto asistentka do své péče zahrnuje především ostatní děti, pomůže [redacted] pouze na konci hodiny sbalit pomůcky do tašky, protože se děti přesunují do jiné třídy. [redacted] v rámci výuky ráda věci řídí sama, má svůj svět, ve kterém má místo nejen výuka, ale i další, pro [redacted] zajímavé činnosti. Krom sledování paní učitelky kontinuálně během hodiny rozmlouvá se spolužákem, vybarvuje obrázky v pracovním sešitě, když ostatní pracují na něčem jiném, výuku sleduje okrajově a zapojuje se, pokud má zájem. Je ale pravdou, že pokud ji p.uč. vyvolá, ve většině ví, kde třída pracuje a odpoví správně.

Je patrné, [redacted] učivo zvládá, ale o výuku nemá velký zájem. Ačkoliv má velký potenciál, ke školní práci jí schází motivace. Zadání plní jen v nezbytně nutné míře, sama si ráda určuje množství odvedené práce, často je to méně, než odevzdají ostatní děti s poukazem na svou únavu.

Mé pozorování potvrdila i paní třídní učitelka i paní asistentka. Je patrné, že obě mají k [redacted] hezký vztah, mají ji rády, respektují [redacted] vzdělávací potřeby, ale zároveň je trápí [redacted] nízká vnitřní motivace pro školní práci.

[redacted] prochází nelehkým obdobím vztahových změn v rámci rodiny. Doufejme, že po nějakém čase se [redacted] aspirační úroveň zvýší tak, aby mohla ve škole cele využít svůj rozumový potenciál.

Po návštěvě třídy jsou hovořila s paní ředitelkou, přislíbila jsem vypracovat stejné doporučení pro školu v přírodě jako loni.

Děkuji za milé přijetí a vstřícnost, těším se na další spolupráci.

V Praze

Záznam zaslán: rodině a škole

Příloha P – SPC – Doporučení školského poradenského zařízení 1/2

Speciálně pedagogické centrum při Mateřské škole speciální

Štíbrova 1691, 182 00 Praha 8
tel.: 222 251 948, mobil: 731 528 935
E-mail: spc@stibrova.cz

Naše Zn. (č.j.):

Základní škola Fryčovická

Datum:

Fryčovická 462, 19900 Praha 9

Vyřizuje:

Evid. č. spisu:

IZO ŠPZ:

DOPORUČENÍ ŠKOLSKÉHO PORADENSKÉHO ZAŘÍZENÍ

PRO VZDĚLÁVÁNÍ ŽÁKA SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI VE ŠKOLE

Dítě/žák/student

Jméno a příjmení: [redacted] Věk v den vyšetření: 7 let 8 měsíců 19 dnů
Datum narození: [redacted]
Bydliště: [redacted] Letňany
Škola: Základní škola Fryčovická Adresa školy: Fryčovická 462, 19900 Praha 9
Ročník: 3 Třída: 3

Souhrnné údaje k vyšetření a stanoveným PO

Převažující stupeň PO: 3 Identifikátor znevýhodnění: 0550T00
Změna stupně: ne Další znevýhodnění: 000000
Návrh organizační formy vzdělávání:
 bez IVP třída, oddělení, skupina v běžné škole podle §16 odst. 9 ŠZ
 s IVP zařazení do školy zřízené pro žáky podle §16 odst. 9 ŠZ
 vzdělávání v základní škole speciální podle RVP ZŠ

Datum přijetí žádosti o poskytnutí por. pomoci: [redacted]
Data vyšetření v ŠPZ: [redacted] Datum konzultace se školou: [redacted]
Platnost doporučení do: [redacted] Termín nového posouzení SVP: [redacted]
Návrh poskytování pod. opat. (od - do): [redacted]

I. Závěry vyšetření žáka podstatné pro vzdělávání a pobyt žáka ve škole

[redacted] je dívka se závažnou neurologickou diagnózou, která se promítá do snížených motorických schopností - jak v oblasti hrubé, tak jemné motoriky. [redacted] stojí a chodí nestabilně, je třeba dbát na bezpečnost pohybu. Rozumové schopnosti spadají do oblasti vyššího průměru, u dívky se projevuje zvýšená unavitelnost jak fyzická, tak psychická.

II. Vyhodnocení Plánu pedagogické podpory/IVP (pokud byl poskytován)

III. Podpůrná opatření (Konkrétní postupy v kategoriích podpůrných opatření, které mají být aplikovány)

Metody výuky

Individuální přístup, respekt k zvýšené unavitelnosti, tolerance v psacím projevu.

3

Úpravy obsahu vzdělávání

3

Doporučení ŠPZ

str. 1 / 3

Příloha Q – SPC – Doporučení školského poradenského zařízení 2/2

Modifikace náplně hodin TV i nadále dle aktuální situace a možností

Organizace výuky

Zajistit dostatečný prostor pro bezpečný pohyb ve třídě, respektovat možnou zvýšenou unavitelnost.

3

Personální podpora ve škole

Vzhledem k nestabilnímu, vratkému a nekoordinovanému pohybu, ovlivněnému základní diagnózou, potřebuje doprovod dospělého. Pro bezpečný pobyt a pohyb po třídě a po škole doporučuji využít asistenta pedagoga. Asistent pedagoga bude pomáhat při sebeobslužných činnostech a zajistí bezpečný pohyb po škole i v družině. Bude doprovázet při vyučování i o přestávkách, dále při školních a mimoškolních akcích.

3

Personální podpora - Pedagogická	Stupeň	Hod./týden	Zdroj financování	Kód NFN	Od - do
Asistent pedagoga podle § 5 odst. 4 (úvazek 40 hod.)	4	40	NFN		

Hodnocení žáka

V hodnocení se zohledňují individuální možnosti respektuje se možná zvýšená unavitelnost.

3

Podpora v SZ zřízením při škole

Z důvodu bezpečnosti i ostatních dětí doporučuji využít služby pedagoga i v družině.

3

IV. Podpůrná opatření jiného druhu (dle zdravotního stavu, zátěžové situace v rodině či škole – vztahové problémy, postavení ve třídě; v jakých činnostech, jakým způsobem)

V. Úprava podmínek přijímání ke vzdělávání a ukončování vzdělávání - stupeň

Další doplňující informace

Zpracoval(a):

Psycholog

PaedDr. Blanka Bartoňová
Speciální pedagog – psychoped
Ředitel / vedoucí pracoviště

SPC při MŠS Štíbrova

SPECIÁLNĚ PEDAGOGICKE CENTRUM
při MŠS speciální
Štíbrova 1691, 182 00 Praha 8
tel.: 222 251 948, 731 528 935
www.stibrova.cz

Poučení: Žák nebo zákonný zástupce žáka může do 30 dnů ode dne, kdy obdržel toto doporučení poradenského zařízení, požádat právnickou osobu zřízenou a pověřenou ministerstvem prováděním revizí o jeho revizi. O revizi tohoto doporučení může požádat také škola, školské zařízení nebo orgán veřejné moci, který svým rozhodnutím uložil zákonnému zástupci dítěte nebo žáka, dítěti, žákovi nebo studentovi povinnost využít odbornou poradenskou pomoc ve školském poradenském zařízení, do 30 dnů ode dne, kdy doporučení obdržely.

VI. Převzetí doporučení

Datum Podpis žáka nebo jeho zákonného zástupce

VII. Žádost o povolení vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu

V případě doporučení podpůrného opatření spočívajícího ve vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu

Školní ŠPZ

str. 2 / 3

Příloha R – SPC – Záznam o návštěvě školy

Speciálně pedagogické centrum při Mateřské škole speciální

Štibrova 1691, 182 00 Praha 8
tel.: 222 251 948, mobil: 731 528 935
E-mail: spc@stibrova.cz

Záznam o návštěvě školy

Jméno: [redacted]
Škola: Základní škola Fryčovická
[redacted]
Výjezdový [redacted]ovník:

Konzultace: s paní učitelkou třídní

Školu jsem navštívila po domluvě s paní zástupkyní Lukáčikovou. V současné době [redacted] byla jsem přítomna v hodině angličtiny a matematiky a pak jsem měla možnost hovořit s paní učitelkou třídní.
Ve třídě bylo přítomno 25 dětí, [redacted] sedí v první lavici uprostřed se sousedkou. V [redacted] p.u. [redacted] instrukce k testu, který bude třída psát, [redacted] a další spolužačka poté rozdávají zadání. [redacted] se po třídě pohybuje samostatně, bez pomoci. Vypracovaný test [redacted] odevzdá v první třetině dětí, poté se spolužačkou v lavici potichu švitoří a kreslí si.
O přestávkách je kolem lavice [redacted] houf spolužáček, živě mezi sebou komunikují, je to běžná [redacted] situace. [redacted] si také odchází bez jakékoliv pomoci ořezat tužku nad odpadkový koš.
V hodině matematiky paní učitelka v úvodu sděluje organizační informace (focení), krátce se věnuje tématu pražského povstání [redacted], které budou probírat ve vlastivědě.
Poté se s dětmi věnuje opakování základních početních operací (písemné sčítání a odčítání, násobilka, zlomky, zaokrouhlování). Konkrétní operace velmi hezky spojuje s využitelností v běžném životě (nákupy, cestování). Ve třídě panuje uvolněná, ale přitom klidná a dělná atmosféra. Při hodině [redacted] dává přednost komunikaci se spolužačkou v lavici, komunikační výměny ostatní neruší. Paní učitelka opakovaně [redacted] její spolužačku vrací k činnosti v hodině, pokud je [redacted] mentálně přítomna, zadání rozumí, přemýšlí, odpovídá... pracuje jako jakýkoliv jiný žák ve třídě.

Po hodině jsme krátce promluvily s paní učitelkou třídní, mluvily jsme o výkonových možnostech [redacted], které v rozumovém potenciálu jsou dobré, oslabená se jeví složka volně konativní a motivační. Dále jsme mluvily o podpoře samostatnosti [redacted] ve školním prostředí. Shodly jsme se na tom, že pro příští školní rok nebude asistent pedagoga jako podpůrné opatření potřeba, že je čas, aby [redacted] i ve škole spoléhala sama na sebe a na své možnosti.

Závěr, doporučení: [redacted] se vzdělává adekvátně svým možnostem, je ve třídě dobře začleněná. V obou hodinách pracovala bez podpory asistenta pedagoga. Paní učitelka ji (i celou třídu) vede s vlídnou důsledností, respektuje její možnosti. V souladu s maminkou i paní učitelkou se přikláním k tomu, aby [redacted] v příštím školním roce pracovala ve škole bez podpory asistenta pedagoga.

Příloha S – Rozhovor třídní učitelka - chlapec

Třídní učitelka - chlapec

1. V jaké míře je podle Vás nyní socializovaný integrovaný žák v kolektivu své třídy?

V současné době se nedá mluvit o socializaci, ale spíš o tom, že ostatní spolužáci, ačkoliv neradi akceptují chlapcovo chování. Jsou schopni ho vzít do hry ale jemu to dlouho nevydrží chovat se podle pravidel a brzy se začne projevovat. Což děti špatně snáší.

2. Myslíte si, že ho spolužáci berou jako součást svého kolektivu?

Určitě ale v sociogramu ho spolužáci označovali jako sobeckého. Ačkoliv je chlapec dobrosrdečný, pokud potřebují pomoci, tak jde hned do toho. Ale oni ho berou jako sobeckého, protože on se vždy vzteká, válí se po zemi, kvůli němu se někdy nemůže jít na tělocvik. Oni to berou jako jeho sobeckost.

3. Má chlapec ve třídě nějaké kamarády?

Ano má, i venku si s nimi hraje.

4. Jak se obvykle ke svým spolužákům chová?

Vše se odvíjí od jeho nálady, se kterou chlapec přijde už ráno do školy. Když má špatnou náladu, tak schválně spolužáky prudí, je netečný nebo je jakoby na všechny naštvaný.

5. Jak většinou chlapec tráví přestávky?

Velice aktivně. Leze po čtyřech, válí sudy, s něčím si stále hází. Běhá po chodbě.

6. Jak většinou chlapec reaguje na pokyny, které dáváte během vyučovacích hodin?

Reaguje tak, že mu to řekne asistentka. Jinak mu musím věci říkat jednou, dvakrát a pak ho nechat chvíli být a potom to říct potřetí.

7. Jak chlapec reaguje, pokud se ho na něco v hodině zeptáte?

Odpovídá.

8. Na jaké úrovni je mezi vámi komunikace?

Na velmi dobré. Poslouchá prakticky jenom mě a paní asistentku.

9. Jak reaguje podle Vás na pokyny od paní asistentky?

Výborně.

10. Na jaké úrovni je podle Vás komunikace mezi chlapcem a paní asistentkou?

Na stupnici jedna až pět, tak bych řekla, že čtyři.

11. Jak chodí chlapec do školy připravený? (pomůcky, učebnice, stav penálu, domácí úkoly atd.)

Vůbec není nepřipravený. Tak jednou za měsíc mu rodiče dají batoh do pořádku a potom zase nic.

12. Dává při hodinách pozor a spolupracuje (naslouchá, píše zápisky, vyplňuje se třídou do pracovního sešitu)?

Kdyby mu asistentka neukázala, tak to neví. Nepíše, odmítá psát. Něco mu píše asistentka, něco ho přemluvíme, alespoň dva řádky. Ze Zvíchova nám řekli, že ho musíme nutit, aby psal.

13. Je schopný s pomocí PO zvládnout probírané učivo?

Ano, to určitě je schopný.

14. Musí ho paní asistentka usměrňovat nebo vše zvládá sám?

Musí ho neustále usměrňovat a vést.

15. V jaké míře musí být chlapci paní asistentka nápomocná (hodiny, přestávky)?

O přestávkách ho nechává být, občas mu něco řekne. O hodinách je to asistent, který musí být na sto procent u něj.

16. Musela jste ve své třídě udělat nějaké změny, které by mohly na chlapce pozitivně působit?

Jistě. Zejména rozsazení správných žáků kolem něj.

17. Myslíte si, že je pro chlapce vhodná integrace do běžné ZŠ?

Ne. My mu doporučujeme speciální školu s malým počtem žáků. Ne zvláštní ale pro děti s poruchou chování.

18. Myslíte se, že je pro třídu přínosné, aby ve třídě tento žák byl?

V žádném případě, je to ohnisko.

Příloha T – Rozhovor asistentka pedagoga – chlapec

1. V jaké míře je podle Vás nyní socializovaný integrovaný žák v kolektivu své třídy?

Socializovaný moc není, děti ho mezi sebe nechtějí a on se tím netrápí, je mu to jedno.

2. Myslíte si, že ho spolužáci berou jako součást svého kolektivu?

Berou, protože si na něj za ty roky už zvykli.

3. Má chlapec ve třídě nějaké kamarády?

Myslím si, že přímo kamarády nemá a nevdá mu to.

4. Jak se obvykle ke svým spolužákům chová?

To záleží na jeho náladě. Umí se k nim chovat slušně ale umí také ubližovat.

5. Jak většinou chlapec tráví přestávky?

Něco jí nebo snaží nějak zabavit.

6. Jak většinou chlapec reaguje na pokyny, které dává paní učitelka během vyučovacích hodin?

Má z ní respekt, a proto jí poslouchá. Sice ne hned na poprvé ale ona je důsledná, a nakonec jí poslechne.

7. Na jaké úrovni je mezi vámi komunikace?

Řekla bych, že mezi sebou máme důvěru a věří mi.

8. Jak reaguje na pokyny od Vás?

Nefunguje to občas hned. Musím si na svém trvat a on po chvíli poslechne. Jdeme spolu ze třídy ven, tam se uklidní a může se potom vrátit zpět.

9. Na jaké úrovni je podle Vás komunikace mezi chlapcem a paní učitelkou?

Má z ní velký respekt, a proto jí poslouchá a komunikuje s ní, i když se mu nechce.

10. Jak chodí chlapec do školy připravený? (pomůcky, učebnice, stav penálu, domácí úkoly atd.)

Má s tím problém. Nosí pořád stejné věci. Doma si z batohu nic nevytahuje. Je to vše na mamince, která mu to nekontroluje. S úkoly je to padesát na padesát.

11. Dává při hodinách pozor a spolupracuje (naslouchá, píše zápisky, vyplňuje se třídou do pracovního sešitu)?

Zápisy mu píše spíš já. Jediné, co dělá je, že naslouchá. Musím mu stále ukazovat a napomínat ho, jinak sám nic nedělá, Má své dny. Většinou první dvě hodiny pracuje a zbytek dne už nechce.

12. Je schopný s pomocí PO zvládnout probírané učivo?

Ano ale záleží na předmětu. To, co nemá rád by nejradši úplně vyloučil.

13. Je nutné ho často napomínat, usměrňovat nebo vše zvládá sám?

Hodně často. Určitě to nefunguje tak, že by se posadil a vše dělal sám. To samé doma. Musí ho někdo usměrňovat. Píšu mu do úkolníčku, co je potřeba udělat. Paní učitelka píše mamince přes bakaláře. Sám to určitě nezvládne.

14. V jaké míře jste chlapci nápomocná (hodiny, přestávky)?

Na sto procent. O přestávkách mu dávám chvíli čas, abychom si od sebe odpočinuli. O hodinách stále.

15. Myslíte si, že je pro chlapce vhodná integrace do běžné ZŠ?

Pro něj by byla vhodnější třída tak do deseti žáků. On se i často hlásí a když není vyvolaný, tak se strašně naštvě. Jeho to demotivuje. V takto velké třídě to prostě nejde.

16. Myslíte se, že je pro třídu přínosné, aby ve třídě tento žák byl?

Možná jenom jednostranně. Aby děti věděly, že jsme různí a měli bychom ostatní přijmout, ať jsou jakýkoliv. V rámci výuky je to rozhodně brzdi. Prostředí, které on utváří ve třídě také pro ně není dobré.

Příloha U – Rozhovor třídní učitelka - dívka

Třídní učitelka - dívka

1. V jaké míře je nyní socializovaná integrovaná žákyně podle Vás? (kolektiv své třídy)

Myslím, že můžeme tvrdit, že je v současné době plně socializovaná. Je to dáno především temperamentem dívky a povahovými rysy. Je velmi přátelská, milá, komunikativní, není stydlivá a nemá problém navazovat kontakt i s novými spolužáky. Své omezení nebere jako žádný problém.

2. Myslíte si, že ji spolužáci berou jako součást svého kolektivu?

Ano. Dívka je v tom stejném kolektivu už od prvního ročníku. Složení této třídy se měnilo jen minimálně. S některými spolužáky se dívka zná už od mateřské školy. Berou ji jako každého jiného spolužáka ve třídě.

3. Má dívka ve třídě nějaké kamarády?

Ano, ve třídě má plno kamarádek. Je s nimi ve spojení i mimo školu. Volají si a chodí spolu ven.

4. Jak většinou dívka tráví přestávky?

O přestávkách se většinou utvoří hloučky chlapců a dívek. Povídá si se spolužačkami.

5. Jak většinou dívka reaguje na pokyny, které dáváte během vyučovacích hodin?

Reaguje podobně jako ostatní spolužáci. Její spolupráce je často velmi závislá na jejím rozpoložení a aktuální náladě. Potřebuje mít stále nějakou motivaci pro udržení pozornosti.

6. Jak dívka reaguje, pokud se jí na něco v hodině zeptáte?

Je velmi bystrá, většinou odpovědi zná, sama se hlásí, když jí to baví. Pokud nemá zájem nebo se cítí unavená, tak je jakoby nepřítomna.

7. Na jaké úrovni je mezi vámi komunikace?

Výborné. Její komunikační schopnosti jsou na vysoké úrovni. Má velkou slovní zásobu. Nebojí se komunikovat s nikým. Bývá ale tvrdohlavá a ráda si věci dělá po svém.

8. Jak dívka chodí do školy připravená? (pomůcky, učebnice, stav penálu, domácí úkoly atd.)

Dívka má většinu pomůcek a učebnic dvakrát. Jednu sadu má ve škole a jednu doma. Zvládá sama nosit batoh, ve kterém má jen ty nejnnutnější věci, které musí brát i domů. Speciální obuv odmítá nosit. Domácí úkoly vypracovává ale většinou bez podpisu matky.

9. V jaké míře musela být dívce paní asistentka nápomocná v minulých ročnících (hodiny, přestávky)?

V minulých letech s ní byla asistentka pořád. Přebírala si jí u vrátnice školy, pomáhala jí se přezout a převléknout. Nosila její batoh a pomáhala jí s přípravou pomůcek na hodiny. Hlíkala jí a chodila s ní i na toaletu. Při výuce nebylo potřeba dívce pomáhat.

10. V jaké míře podle Vás dívku ovlivňují její SVP?

Snaží se, aby jí její postižení ovlivňovalo co nejméně. Dělá to tak už od prvního ročníku. Chce se vyrovnat svým vrstevníkům a být jako oni. Někdy se jim vyrovnat bohužel nemůže. Miluje hudbu a tanec. Nestydí se ve třídě tančit, to na ní obdivují.

11. Jak se dívka zvládá pohybovat bez dopomoci AP?

Ráda všechno dělá sama nebo se svými spolužačkami než s někým dospělým. Holky ji chytí za ruce a společně chodí po škole i domů.

12. Proč v tomto školním roce už dívka nemá asistenta pedagoga?

To, že v letošním roce nemá asistentku pedagoga je především její zásluhou. Může za to její odhodlání, paličatost a chuť se vyrovnat ostatním vrstevníkům. Miluje pohyb, tanec a běhání, vše zvládá ve svých limitech, ale to jí neodradí. Velká zásluha patří jejím spolužačkám, které jí ochotně pomáhají.

13. Musela jste ve své třídě udělat nějaké změny nebo zavést podpůrná opatření kvůli SVP dívky?

Ano. Sedí v první lavici uprostřed. Na židli má polštářek a pod nohama stupínek, který ji ulevuje od občasných bolestí nohou. Má speciální nastavitelnou lavici, která má prostor, ve kterém má uloženy pomůcky, sešity a učebnice. Jiné úpravy nemáme.

14. Myslíte si, že je pro dívku vhodná integrace do běžné ZŠ?

Samozřejmě, její tělesné postižení nemá vliv na její začlenění nebo vzdělávání.

15. Myslíte se, že je pro třídu přínosné, aby ve třídě tato žákyně byla?

Ano. Děti se naučí pochopit a vnímat, že nejsou všichni stejní. Pochopí, že jejich rozdílnost neznamená, že jsou jinými lidmi než oni. Naučí se brát tyto rozdíly jako samozřejmou věc a přijímají je jako něco normálního. Myslím si, že je to ovlivní i do budoucna.

Příloha V – Rozhovor asistentka pedagoga - dívka

Asistentka pedagoga – dívka (do 3. ročníku)

1. V jaké míře byla v loňském roce socializovaná integrovaná žákyně podle Vás? (kolektiv své třídy)

Byla už dávno třídou přijata a byla její součástí, i když měla asistentku pedagoga.

2. Myslíte si, že ji spolužáci berou jako součást svého kolektivu?

Ano, Je to i díky tomu, že zde byla už od prvního ročníku. Děti společně začínaly od nuly a vše prožívaly společně.

3. Má dívka ve třídě nějaké kamarády?

Samozřejmě, byla vždy velmi komunikativní. Uměla dobře navázat vztahy a nestyděla se. Některé děti znala už od Mateřské školy.

4. Jak většinou dívka trávila přestávky?

Nikdy neposeděla. Ráda pobíhala po třídě, tak, že se přidržovala lavic a běhala v uličkách. Povídala si se spolužačkami. Vždy měla plno jiných zájmů než se připravovat na další hodinu.

5. Jak většinou dívka reagovala na pokyny, které dávala třídní učitelka během vyučovacích hodin?

Na začátku hodiny vždy chvíli trvalo, než se uklidnila a začala se soustředit. Ráda si kreslila po rukách nebo si něco vyráběla. Její pozornost se musela chvílema usměrňovat. Dokázala fungovat samostatně a plnit veškeré pokyny, které paní učitelka zadávala.

6. Jak dívka reagovala, pokud se jí na něco v hodině zeptala paní učitelka?

Sama se ráda hlásila, pokud znala odpověď. Pokud se cítila unavená, tak ji učitelka nikdy schválně nevyvolávala. Jinak vždy odpovídala.

7. Na jaké úrovni je mezi vámi komunikace?

Výborné. Je hodně upovídáná.

8. Jak dívka chodila do školy připravená? (pomůcky, učebnice, stav penálu, domácí úkoly atd.)

Matka se přiznala, že vše připravuje do školy sama. Proto, když jí něco chybělo, tak to svedla na matku, protože jí to nedala do batohu. Domácí úkoly dělala.

9. V jaké míře jste musela být dívce nápomocná v minulých ročnících (hodiny, přestávky)?

O hodinách minimálně. Jinak stále. Šlo převážně o samoobsluhu a chození po škole.

10. V jaké míře podle Vás dívku ovlivňují její SVP?

Ovlivňovat ji to bude pravděpodobně celý život. Sama se snaží své limity posouvat. Chce vše zvládnout sama, a to se jí často daří.

11. Jak se dívka zvládá pohybovat bez dopomoci AP?

V současné době se pohybuje po škole sama nebo s dopomocí spolužaček.

12. Proč v tomto školním roce už dívka nemá asistenta pedagoga?

Nechtěla žádnou dopomoc od dospělé osoby. Chtěla všechno zvládnout sama a být samostatná. Čím starší byla, tím víc chtěla být stejná jako její spolužáci. Po konzultaci s rodinou a SPC se jí to podařilo.

13. Musely být ve třídě nějaké změny nebo byla zavedena podpůrná opatření kvůli SVP dívky?

Ano, třída byla v přízemí. Ve třídě se žádné výrazné změny nedělaly. Nejdřív seděla se mnou v zadní lavici. Později byla přesazena do 1. lavice a já k ní pouze docházela. Pod nožkami měla stupínek. V druhé třídě dostala naklápěcí lavici, aby seděla rovně. Při únavě si chodila lehnout na vak, ale ten je ve třídě pro všechny děti.

14. Myslíte si, že je pro dívku vhodná integrace do běžné ZŠ?

Rozhodně ano. Ostatní žáci jsou jí obrovskou motivací, k tomu, aby se dokázala posouvat dál a překonávat své omezení.

15. Myslíte se, že je pro třídu přínosné, aby ve třídě tato žákyně byla?

V tomto případě o tom nepochybuji. Myslím, že i ostatní spolužáci se od ní mohou mnohé naučit, protože je velmi bystrá. Ale naučí se lépe vnímat lidi s různým omezením.

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Denisa Kurejová

Obor: Speciální pedagogika

Forma studia: kombinovaná

Název práce: Inkluze žáků se speciálními vzdělávacími potřebami na
1. stupni ZŠ v Základní škole Fryčovická, Praha 9 - Letňany

Rok: 2023

Počet stran textu bez příloh: 55

Celkový počet stran příloh: 30

Počet titulů českých použitých zdrojů: 26

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 1

Počet internetových zdrojů: 9

Vedoucí práce: PaedDr. Klugerová Jarmila, Ph.D